

Βρυξέλλες, 18 Μαρτίου 2019
(OR. en)

6337/19

COHOM 20
CFSP/PESC 119
CONUN 13
DEVGEN 25
FREMP 19

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Με ημερομηνία: 18 Μαρτίου 2019

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 6118/19

Θέμα: Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων στην εξωτερική δράση

Επισυνάπτονται για τις αντιπροσωπίες οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων στην εξωτερική δράση, τις οποίες ενέκρινε το Συμβούλιο κατά την 3681η σύνοδό του που πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαρτίου 2019.

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων στην εξωτερική δράση

Περιεχόμενα

<u>1. Τι συνιστά διάκριση;</u>	5
<u>1.1 Έννοιες περί μη διάκρισης</u>	8
<u>2. Πώς να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις – η πρόληψη και η απαγόρευση των διακρίσεων.</u>	12
<u>3. Επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές</u>	18
<u>3.1 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της διμερούς συνεργασίας και του διαλόγου</u>	20
<u>3.2 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ</u>	25
<u>3.3 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της πολυμερούς συνεργασίας</u>	29
<u>3.4 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της υποστήριξης προσπαθειών της κοινωνίας των πολιτών</u>	31
<u>4. Παρακολούθηση και επανεξέταση των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τη μη διακριτική μεταχείριση</u>	33
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Διεθνή μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διεθνή μέσα (της ΔΟΕ) για την εργασία και μέσα για το ανθρωπιστικό δίκαιο που συνδέονται με την εξάλειψη των διακρίσεων</u>	34
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Πού μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες: ιστότοποι της ΕΕ, των θεσμικών οργάνων και των οργανισμών της και διεθνών και περιφερειακών οργανισμών</u>	36

Εισαγωγή

Η απαγόρευση των διακρίσεων είναι μία από τις σημαντικότερες αρχές του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948 στο Παρίσι, η αρχή αυτή έχει τονιστεί περαιτέρω στις πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν αναπτυχθεί και ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία της πλειονότητας των χωρών σε όλο τον κόσμο. Στις ιδρυτικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹, στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης² και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η απαγόρευση των διακρίσεων αποτελεί θεμελιώδη αρχή.

Παρά τη σαφήνεια του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων, εκατομμύρια άνθρωποι εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις που τους εμποδίζουν να απολαύσουν πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους ως ίσα και ενεργά μέλη της κοινωνίας. Οι διακρίσεις μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνικές αναταραχές, βία, συγκρούσεις και αναγκαστικές εκτοπίσεις. Εκτός από το δραματικό ανθρώπινο κόστος, οι διακρίσεις έχουν τεράστιο οικονομικό κόστος υπό την έννοια ότι συνεπάγονται φτώχεια και απώλεια ευκαιριών, όχι μόνο για τα άτομα και τις οικογένειές τους, αλλά και για ολόκληρες κοινωνίες. Δεδομένου ότι η απαγόρευση των διακρίσεων αποτελεί βασική αρχή στην οποία εδράζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η ΕΕ είναι βαθιά προσηλωμένη στην καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων εντός των συνόρων της, καθώς και στον κόσμο γενικότερα.

¹ Σε αποσπάσματα της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) αναφέρονται τα εξής: α) Άρθρο 2 ΣΕΕ: «Η Ένωση βασίζεται στις **αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, **της ισότητας**, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, **συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες**. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, **την απαγόρευση των διακρίσεων**, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών». β) άρθρο 3 παράγραφος 3 της ΣΕΕ. Η Ένωση εγκαθιδρύει εσωτερική αγορά. Εργάζεται για την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Προάγει την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο. **Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών**, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Η Ένωση προάγει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. γ) Άρθρο 10 ΣΛΕΕ. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεών της, η Ένωση επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

² Ο Χάρτης εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και σε όλα τα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ σε όλες τις δράσεις τους.

Η καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων ορίζεται επίσης ως προτεραιότητα της ΕΕ στο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία για το 2012³. Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την περίοδο 2015-2019 προβλέπει την ανάπτυξη εργαλείων της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων συγκροτούν το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, ενώ παράλληλα συμπληρώνουν τα επιχειρησιακά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αναπτυξιακή συνεργασία στο πλαίσιο της «προσέγγισης της ΕΕ για τη συνεργασία για ανάπτυξη με βάση τα δικαιώματα - που περιλαμβάνει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα» (RBA).

Η καταπολέμηση των διακρίσεων αποτελεί επίσης εγκάρσιο στόχο. Στο πλαίσιο αυτό, το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) της ΕΕ αποτελεί παράδειγμα. Παρέχει μονομερή εμπορικά οφέλη σε ευάλωτες αναπτυσσόμενες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, οι οποίες έχουν σχεδόν πλήρη πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ στο πλαίσιο της ρύθμισης «Όλα εκτός από όπλα». Σύμφωνα με τις βασικές αρχές του κανονισμού ΣΓΠ της ΕΕ, πρέπει να τηρούνται οι θεμελιώδεις αρχές που ορίζονται στις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις συμβάσεις για τα δικαιώματα των εργαζομένων. Σε αυτές περιλαμβάνονται η Σύμβαση περί καταργήσεως πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων (1965), η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων εις βάρος των γυναικών (1979), και η Σύμβαση για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα, αριθ. 111 (1958). Για τις χώρες που επωφελούνται από το ειδικό καθεστώς κινήτρων για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση («ΣΓΠ ++»), αυτό ισχύει σε μεγαλύτερο βαθμό: πρέπει να κυρώσουν και να εφαρμόσουν 27 διεθνείς συμβάσεις, μεταξύ άλλων για τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, το περιβάλλον και τη χρηστή διακυβέρνηση. Η εφαρμογή αυτών των υποχρεώσεων παρακολουθείται από την ΕΕ.⁴

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την απαγόρευση των διακρίσεων έχουν ως στόχο να συμπληρώσουν και να ενισχύσουν άλλες κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα⁵ με στόχο:

- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ΕΕ στην καταπολέμηση των διακρίσεων για οποιονδήποτε λόγο
- Ενίσχυση της προβολής και της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τις αξίες και τις δράσεις της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων

³ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11855-2012-INIT/el/pdf>

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ένα σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων, συμπεριλαμβανομένου του παραρτήματος VIII σχετικά με τις συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών και της ΔΟΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

⁵ Για το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, βλ.: https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/6987/eu-human-rights-guidelines_en

Οι κατευθυντήριες γραμμές για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον τομέα της απαγόρευσης των διακρίσεων παρέχουν εννοιολογική και επιχειρησιακή καθοδήγηση για την πολιτική της ΕΕ ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα στον τομέα της εξωτερικής δράσης. Αξιοποιούν και επεξηγούν τα πρότυπα της ΕΕ και τα διεθνή πρότυπα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και τους κανόνες για την απαγόρευση των διακρίσεων και την προώθηση της κατάργησής τους. Παρέχουν επίσης σαφείς πολιτικές κατευθύνσεις στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στους υπαλλήλους και τα κράτη μέλη της ΕΕ προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε συνεργασία και σε επαφές με τρίτες χώρες, διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

1. Τι συνιστά διάκριση;

Διάκριση συνιστά οιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων βάσει απαγορευμένου λόγου, χωρίς καμία αντικειμενική και εύλογη αιτιολόγηση⁶. Οι απαγορευμένοι λόγοι ορίζονται στο διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι λόγοι που απαριθμούνται στον παρακάτω κατάλογο προέρχονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ - άρθρο 2), τη Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Πρωτόκολλο 12 αυτής, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη Σύμβαση αριθ. 98 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) περί του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως⁷, καθώς και τις τέσσερις συμβάσεις της Γενεύης και τα δύο πρόσθετα πρωτόκολλά τους⁸.

⁶ Βλ. ECRI (Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας) Σύσταση γενικής πολιτικής αριθ. 7, παράγραφος 1β.

⁷ Άρθρο 1 της σύμβασης αριθ. 98 της ΔΟΕ: «Οι εργαζόμενοι απολαύουν επαρκούς προστασίας από πράξεις διακρίσεων κατά συνδικαλιστικών οργανώσεων»

⁸ Σύμβαση της Γενεύης (Ι) περί των τραυματιών και των ασθενών εις τας εν εκστρατεία ενόπλους δυνάμεις, 1949, Σύμβαση της Γενεύης (ΙΙ) περί των τραυματιών, ασθενών και ναυαγών των κατά θάλασσαν ενόπλων δυνάμεων, 1949, Σύμβαση της Γενεύης (ΙΙΙ) περί των αιχμαλώτων πολέμου, 1949, Σύμβαση της Γενεύης (ΙV) περί των αμάχων, 1949. Πρόσθετο πρωτόκολλο Ι σχετικά με την προστασία θυμάτων διεθνών ενόπλων συγκρούσεων και πρόσθετο πρωτόκολλο ΙΙ σχετικά με την προστασία των θυμάτων από μη διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις. Τα ανωτέρω αποτελούν τον πυρήνα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου (ΔΑΔ)

Απαγορευμένοι λόγοι διακρίσεων που αναφέρονται σε δεσμευτικές διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διεθνείς πράξεις για την εργασία, πράξεις διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ηλικία

Γέννηση ή άλλο καθεστώς

Χρώμα

Καταγωγή

Αναπηρία

Γενετικά χαρακτηριστικό

Γλώσσα

Ιδιότητα μέλους εθνικής μειονότητας/σχέσης με εθνική μειονότητα

Ιδιότητα μέλους συνδικαλιστικών οργανώσεων

Εθνική, εθνοτική ή κοινωνική καταγωγή

Πολιτική ή άλλη γνώμη

Ιδιοκτησία (οικονομική κατάσταση)

Φυλή

Θρησκεία ή πεποιθήσεις

Φύλο

Γενετήσιος προσανατολισμός

Άλλη ιδιότητα/άλλα παρόμοια κριτήρια

Εκτιμήσεις σχετικές με τους λόγους

«Άλλη ιδιότητα/άλλα παρόμοια κριτήρια»

Η καταληκτική διατύπωση του καταλόγου των απαγορευμένων λόγων «άλλο καθεστώς» στις διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα (ή «οποιαδήποτε άλλα παρόμοια κριτήρια» στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο) σημαίνει ότι ο κατάλογος των απαγορευμένων διακρίσεων δεν είναι εξαντλητικός και, ως εκ τούτου, υπογραμμίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα ισχύουν για όλους τους ανθρώπους/για τον καθένα, αδιακρίτως⁹.

«Φυλή» Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές χρησιμοποιούν και ερμηνεύουν τον όρο «φυλή» σύμφωνα με το διεθνές και το ενωσιακό δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και, ως εκ τούτου, δεν συνεπάγεται την αποδοχή θεωριών που επιχειρούν να καθορίσουν την ύπαρξη χωριστών ανθρωπίνων φυλών¹⁰.

«Καταγωγή»: συχνά χρησιμοποιείται εναλλακτικά προς την «φυλή». Ωστόσο, ο όρος «καταγωγή» δεν αναφέρεται μόνο στην «φυλή» και έχει νόημα και εφαρμογή που συμπληρώνει τους άλλους απαγορευμένους λόγους διακρίσεων. Η επιτροπή¹¹ επιβεβαιώνει επίσης ότι οι διακρίσεις με βάση την «καταγωγή» περιλαμβάνουν τις διακρίσεις εις βάρος των μελών των κοινοτήτων που βασίζονται σε μορφές κοινωνικής διαστρωμάτωσης, όπως οι κάστες και ανάλογα συστήματα κληρονομικής κοινωνικής θέσης.

⁹ Ως παραδείγματα λόγων που μπορούν να ενταχθούν στην κατηγορία «άλλο καθεστώς» αξίζει να αναφερθούν οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που όρισε ότι οι διακρίσεις λόγω, μεταξύ άλλων, οροθετικότητας (Kiyutin κατά Ρωσίας - αίτηση αριθ. 2700/10), έλλειψης νομιμοποίησης (όταν κάποιος γεννιέται εκτός γάμου) (Mazurek κατά Γαλλίας - αίτηση αριθ. 34406/97), γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου (Ibentoba κ.ά. κατά Γεωργίας - αίτηση αριθ. 73235/12), κατάστασης της υγείας (Novruk κ.ά. κατά Ρωσίας - αίτηση αριθ. 31039/11) και παθολογικής κατάστασης (G.N. κ.ά. κατά Ιταλίας - αίτηση αριθ. 43134/05) απαγορεύονται δυνάμει του άρθρου 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

¹⁰ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση απορρίπτει τις θεωρίες που προσπαθούν να καθορίσουν την ύπαρξη χωριστών ανθρωπίνων φυλών. Η χρησιμοποίηση του όρου «φυλετική καταγωγή» στην οδηγία δεν συνεπάγεται την αποδοχή τέτοιων θεωριών».

¹¹ Η επιτροπή του ΟΗΕ για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων (CERD) στη γενική της σύσταση αριθ. 29

«Αναπηρία» Σύμφωνα με τη σύμβαση των ΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία¹², στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, νοητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες, οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα εμπόδια¹³, μπορεί να δυσχεραίνουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα.

1.1 Έννοιες περί μη διάκρισης

Διάκριση de jure και de facto

Στα νομικά κείμενα και στα κείμενα πολιτικής υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ διάκρισης de jure και διάκρισης de facto. De jure διάκριση προκύπτει όταν η υφιστάμενη νομοθεσία και οι πολιτικές εισάγουν διακρίσεις οι ίδιες ή καθιστούν δυνατές τις διακρίσεις, ενώ de facto διάκριση προκύπτει όταν η νομοθεσία ή η πολιτική δεν εισάγει μεν η ίδια διακρίσεις, αλλά η εφαρμογή και η επιβολή τους έχει δυσμενή επίπτωση¹⁴.

¹² Σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μέρος της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

¹³ Όσον αφορά τα «διάφορα εμπόδια», η προσβασιμότητα πρέπει να θεωρείται ως προϋπόθεση για την άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών από άτομα με αναπηρίες. Βλ. επίσης το γενικό σχόλιο αριθ. 6 (2018) για την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων της Επιτροπής CRPD (έγγρ. CRPD/c/GC/6)

¹⁴ Η Ομάδα του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των γυναικών στο πλαίσιο του νόμου και στην πράξη, περιγράφει τα δύο είδη διακρίσεων (εδώ όσον αφορά τις γυναίκες) ως εξής: *Οι διακρίσεις μπορούν να είναι de jure, όταν το κείμενο ενός νόμου ή μιας πολιτικής περιέχει διατάξεις που εισάγουν διακρίσεις, ή de facto, όταν η νομοθεσία ή η πολιτική δεν εισάγει η ίδια διακρίσεις αλλά η εφαρμογή και η επιβολή της έχει αρνητικό αντίκτυπο στις γυναίκες. Διακρίσεις de facto μπορούν επίσης να προκύψουν από ευρύτερες πρακτικές, όπως για παράδειγμα ο πολιτισμός, οι παραδόσεις και τα στερεότυπα που στερούν από τις γυναίκες πλήρη ισότητα και απόλαυση των δικαιωμάτων τους. Οι μακροχρόνιες ιστορικές και διαρθρωτικές ανισότητες, που σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίζουν για παράδειγμα μειονοτικές ομάδες, μπορούν επίσης να συμβάλουν στην de facto διάκριση.*

Σύμφωνα με τις ενωσιακές οδηγίες για την απαγόρευση των διακρίσεων¹⁵, συντρέχει «άμεση διάκριση» όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, σε ένα πρόσωπο επιφυλάσσεται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε ένα άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση. Συντρέχει «έμμεση διάκριση» όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξης αυτού του σκοπού είναι πρόσφορα και αναγκαία¹⁶. Αν και τα ανωτέρω παραδείγματα αναφέρονται σε λόγους σχετικούς με τη φυλετική και εθνοτική καταγωγή, πρέπει να επισημανθεί ότι άμεσες και έμμεσες διακρίσεις μπορεί να βασιστούν σε οποιαδήποτε αιτιολογία.

Διαρθρωτικές διακρίσεις¹⁷

Οι άμεσες και έμμεσες διακρίσεις συμπληρώνονται μερικές φορές με τους όρους «διαρθρωτικές διακρίσεις», «θεσμικές διακρίσεις» ή «συστημικές διακρίσεις». Οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τον αποκλεισμό και τις διακρίσεις που υφίστανται ολόκληρες ομάδες ατόμων που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά ή λόγους διακριτικής μεταχείρισης. Οι «διαρθρωτικές διακρίσεις» αναφέρονται σε κανόνες, πρότυπα, διαδικασίες, πρότυπα τάσεων και συμπεριφορών σε θεσμούς και άλλες κοινωνικές δομές που, συνειδητά ή ασυνείδητα, προβάλλουν εμπόδια σε ομάδες ή άτομα όσον αφορά την πρόσβαση στα ίδια δικαιώματα και ευκαιρίες όπως των άλλων ατόμων, και που συμβάλλουν σε λιγότερο ευνοϊκά αποτελέσματα για αυτούς από ό,τι για την πλειονότητα του πληθυσμού¹⁸.

¹⁵ Το παράδειγμα που χρησιμοποιείται προέρχεται από την οδηγία 2000/43/EK του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής.

¹⁶ Βλέπε επίσης το γενικό σχόλιο αριθ. 20 της Επιτροπής για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα): Άμεση διάκριση υφίσταται όταν ένα άτομο αντιμετωπίζεται λιγότερο ευνοϊκά σε σχέση με άλλο άτομο που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση, εξ αιτίας απαγορευμένου λόγου. Οι έμμεσες διακρίσεις αναφέρονται σε νόμους, πολιτικές ή πρακτικές που φαίνονται μεν ουδέτερες κατά την διατύπωσή τους, αλλά έχουν δυσανάλογες επιπτώσεις στην άσκηση των δικαιωμάτων, και διαφέρουν από τους απαγορευμένους λόγους όσον αφορά τις διακρίσεις

¹⁷ Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει συμφωνημένος ορισμός των «διαρθρωτικών διακρίσεων» ή των «διακρίσεων βάσει συνειρμών και εικασιών» δυνάμει του διεθνούς ή του ενωσιακού δικαίου.

¹⁸ Αναθεωρημένη γενική σύσταση πολιτικής (GPR) αριθ. 2 (παρ. 20) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI), <http://ombudsman.hr/attachments/article/1283/REC-02rev-2018-006-ENG.pdf>

Διακρίσεις βάσει συνειρμών και εικασιών¹⁹

Αυτό το είδος διακρίσεων καλείται συχνά συνειρμικές διακρίσεις, επειδή το θύμα υφίσταται διακρίσεις συνδεδεμένο συνειρμικά με άλλο ή άλλα πρόσωπα που αποτελούν τους κύριους στόχους των προκαταλήψεων του δράστη. Οι συνειρμικές διακρίσεις μπορούν να λάβουν χώρα σε σχέση με πολλούς διαφορετικούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της αναπηρίας, και συνδέονται εννοιολογικά με τους «λόγους βάσει συνειρμού». Στενά συνδεδεμένες με την έννοια των συνειρμικών διακρίσεων είναι οι διακρίσεις βάσει εικασιών. Εδώ το θύμα υφίσταται διακρίσεις επειδή εικάζεται ότι είναι, ή ανήκει σε ομάδα η οποία είναι, στόχος των δραστηριοτήτων των διακρίσεων.

Μεροληπτική ανάλυση χαρακτηριστικών

Αν και δεν υπάρχει συμφωνημένος ορισμός της μεροληπτικής ανάλυσης χαρακτηρισμών στο διεθνές ή στο ενωσιακό δίκαιο, ως «μεροληπτική ανάλυση χαρακτηριστικών» νοείται η υποψία ή η στόχευση ενός προσώπου, στο πλαίσιο της ασφάλειας και της επιβολής του νόμου, για παράδειγμα, βάσει στερεοτύπων που συνδέονται με τους απαγορευμένους λόγους των διακρίσεων και όχι βάσει μεμονωμένων υπονοιών²⁰.

Τα τελευταία χρόνια δίδεται μεγαλύτερη προσοχή στην πρόληψη της μεροληπτικής ανάλυσης χαρακτηριστικών λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής στον τομέα της ασφάλειας και της επιβολής του νόμου, καθώς και στον τομέα των συνόρων και της μετανάστευσης. Οι φορείς ασφάλειας και επιβολής του νόμου υποχρεούνται, ως υπάλληλοι του κράτους, να εκτελούν αυστηρά τα καθήκοντά τους σεβόμενοι πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους νόμους που απαγορεύουν τις διακρίσεις.

¹⁹ Βλέπε υποσημείωση 17.

²⁰ Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) έχει αναπτύξει έναν οδηγό για την αποτελεσματικότερη αστυνόμευση, την κατανόηση και την πρόληψη των διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής <http://fra.europa.eu/en/tags/ethnic-profiling>. Η απαγόρευση των διακρίσεων δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν προσωπικά χαρακτηριστικά να χρησιμοποιηθούν ως θεμιτοί παράγοντες για την ανάλυση χαρακτηριστικών στο πλαίσιο δικαστικών ερευνών ή συνοριακών ελέγχων (βλ. Τμήμα 2.4 του οδηγού του FRA). Ωστόσο, θα πρέπει να υπάρχουν εύλογες υπόνοιες βάσει πληροφοριών εκτός των προστατευόμενων λόγων.

Πολλαπλές διακρίσεις

Τα πρόσωπα μπορούν να υφίστανται διακρίσεις για περισσότερους από έναν λόγους. Η οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση²¹ και η προαναφερθείσα οδηγία για τη φυλετική ισότητα²² κάνουν ειδική αναφορά στις πολλαπλές διακρίσεις. Μεταξύ των πράξεων των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (CRPD) είναι το μοναδικό μέσο για τα ανθρώπινα δικαιώματα που αναφέρεται σε πολλαπλές διακρίσεις:

Εκφράζοντας ανησυχία για τις δυσμενείς συνθήκες τις οποίες αντιμετωπίζουν άτομα με αναπηρία που υφίστανται πολλαπλές ή σοβαρές μορφές διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής, εθνοτικής, αυτόχθονος ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, γέννησης, ηλικίας ή άλλης κατάστασης²³.

Οι πολλαπλές διακρίσεις συνδέονται με την έννοια των «διασταυρούμενων διακρίσεων», η οποία αναφέρεται σε μια κατάσταση όπου διάφοροι λόγοι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους ταυτόχρονα με τέτοιο τρόπο ώστε να καταστούν άρρηκτα συνδεδεμένοι και ο συνδυασμός τους δημιουργεί νέο λόγο για διακριτική μεταχείριση.

Απαγόρευση διακρίσεων και ισότητα ως συμπληρωματικές έννοιες

Οι αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ισότητας περιγράφονται συχνά ως συμπληρωματικές αρχές και εδράζονται στο άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία ορίζει ότι όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και **ίσοι** στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα, καθώς και στο άρθρο 2, το οποίο ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που ορίζονται στη «παρούσα δήλωση» χωρίς καμία διάκριση. Η προαναφερθείσα οδηγία της ΕΕ για την ισότητα στην απασχόληση και η οδηγία της ΕΕ για τη φυλετική ισότητα έχουν ως δεδηλωμένο στόχο «τη θέσπιση πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων για τους λόγους (οι οποίοι απαριθμούνται στις οδηγίες), με σκοπό τη θέση σε εφαρμογή στα κράτη μέλη της αρχής της **ίσης** μεταχείρισης».

²¹ Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000 για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία

²² Αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας

²³ Παράγραφος «ΙΣΤ» του προοιμίου της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

2. Πώς να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις – η πρόληψη και η απαγόρευση των διακρίσεων.

Σε οποιαδήποτε χώρα, τα κράτη πρέπει να λάβουν μέτρα για την αποτελεσματική πρόληψη και εξάλειψη των διακρίσεων. Τα βήματα αυτά περιγράφονται επαρκώς στη νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και στις συστάσεις γενικής πολιτικής των οργάνων παρακολούθησης των συνθηκών. Το παρόν τμήμα περιγράφει τα πιο βασικά χαρακτηριστικά των μέτρων κατά των διακρίσεων.

Γενικές πολιτικές κατά των διακρίσεων

Κατά την προώθηση και την τήρηση των αρχών της απαγόρευσης των διακρίσεων, το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτεί από τα κράτη να επιδιώξουν όλα τα κατάλληλα μέσα για την εξάλειψη των διακρίσεων, μεταξύ άλλων στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό και σε άλλους τομείς. Αυτό περιλαμβάνει μέτρα πολιτικής, νομοθετικά και διοικητικά μέτρα τα οποία μπορούν να αναλυθούν περαιτέρω, όπως η κατάρτιση και η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και προγράμματα ευαισθητοποίησης του κοινού, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αμοιβαίας κατανόησης, της ανεκτικότητας και της ειρήνης. Πολλά κράτη καταρτίζουν εθνικά σχέδια δράσης. Όσον αφορά την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, η Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της σχετιζόμενης μισαλλοδοξίας, που πραγματοποιήθηκε το 2001, συνιστά επίσης την κατάρτιση σχεδίων δράσης. Το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα διαθέτει έναν πρακτικό οδηγό για την ανάπτυξη εθνικών σχεδίων δράσης κατά των φυλετικών διακρίσεων²⁴. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI), η οποία είναι όργανο παρακολούθησης του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει εκδώσει επίσης γενικές συστάσεις πολιτικής υπό τη μορφή κατευθυντήριων γραμμών για την ανάπτυξη πολιτικών κατά των διακρίσεων.²⁵ Στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι εθνικές στρατηγικές πολλών κρατών μελών της ΕΕ για την ένταξη των Ρομά αποτελούν επίσης παραδείγματα εθνικών σχεδίων δράσης.

Στον **τομέα της απασχόλησης και της εργασίας**, διάφορες συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), δύο από τις οποίες χαρακτηρίζονται από τη ΔΟΕ ως θεμελιώδεις συμβάσεις, προτρέπουν την ανάπτυξη εθνικών πολιτικών.

²⁴ <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR-PUB-13-03.pdf>

²⁵ Βλέπε π.χ. https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GeneralThemes_en.asp.

Η πρώτη είναι η σύμβαση της ΔΟΕ αριθ. 100 περί ίσης αμοιβής. Απαιτεί από τα κράτη που έχουν κυρώσει τη σύμβαση να προωθούν και να διασφαλίζουν την εφαρμογή, σε όλους τους εργαζομένους, της αρχής της ίσης αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών εργαζομένων για εργασία ίσης αξίας. Η δεύτερη σύμβαση της ΔΟΕ αριθ. 111 για τις διακρίσεις στην απασχόληση και στην εργασία, η οποία έχει γενικότερο πεδίο εφαρμογής, απαιτεί από τα κράτη που έχουν κυρώσει τη σύμβαση να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν εθνικές πολιτικές για την προώθηση της ισότητας ευκαιριών και μεταχείρισης όσον αφορά την απασχόληση και την εργασία, με στόχο την εξάλειψη κάθε διάκρισης. Επιπλέον, η Διακήρυξη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία, η οποία εγκρίθηκε το 1998²⁶, δεσμεύει τις χώρες μέλη της ΔΟΕ να σέβονται, να προωθούν και να υλοποιούν τις εν λόγω αρχές και τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης των διακρίσεων όσον αφορά την απασχόληση και την εργασία, είτε έχουν επικυρώσει τις προαναφερθείσες δύο θεμελιώδεις συμβάσεις είτε όχι. Το 2017, η ΔΟΕ ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία²⁷, το οποίο προβλέπει την ανανέωση της δέσμευσης και την ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων στον τομέα αυτό, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης πολιτικών κατά των διακρίσεων.

Απαγόρευση διακρίσεων στη νομοθεσία

Πολλά κράτη έχουν θεσπίσει νομοθεσία που απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε πολλές χώρες, η απαγόρευση των διακρίσεων και η ισότητα όλων των προσώπων ενσωματώνεται στο εθνικό σύνταγμα και συμπληρώνεται με λεπτομερέστερη εθνική νομοθεσία που περιλαμβάνει τους λόγους των διακρίσεων. Έχουν θεσπιστεί δικαστικές και διοικητικές δομές, θεσμικά όργανα και μηχανισμοί για την πρόληψη των διακρίσεων και την επιβολή της απαγόρευσής τους. Οι διακρίσεις και οι προκαταλήψεις συχνά εκδηλώνονται με την υποκίνηση του κοινού σε μίσος και βία κατά προσώπου ή ομάδας που ορίζεται από προστατευόμενα χαρακτηριστικά υπό μορφή ρατσιστικής ή ξενοφοβικής ρητορικής και βίαιων πράξεων (εγκλήματα μίσους). Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό η απαγόρευση των διακρίσεων να συμπληρώνεται με την απαγόρευση δια νόμου της υποκίνησης του κοινού στο μίσος και τη βία, καθώς και των εγκλημάτων μίσους και της υποκίνησης σε αυτά, με πλήρη σεβασμό της ελευθερίας της έκφρασης²⁸.

²⁶ <http://www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm>

²⁷ βλέπε http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/relconf/documents/meetingdocument/wcms_561873.pdf

²⁸ Η νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με την υποκίνηση στο μίσος και τη βία αποτελεί καλό παράδειγμα: Απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2008 για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου

Αποτελεσματική προσφυγή

Ως ελάχιστη απαίτηση, στις νομοθεσίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται κατάλληλα μέσα για την προστασία από τις διακρίσεις και τη θυματοποίηση. Αυτό περιλαμβάνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη στο πλαίσιο δικαιοδοτικών οργάνων ή άλλων αρμόδιων διοικητικών φορέων που μπορούν να εγγυηθούν την αποτελεσματική αντιμετώπιση του θύματος, συμπεριλαμβανομένης της επανόρθωσης ή της ικανοποίησης για τυχόν ζημία ή βλάβη. Για την άσκηση αποτελεσματικής έννομης προστασίας, είναι σημαντικό να καθίστανται υπόλογοι όσοι διαπράττουν αξιόποινες πράξεις που προκαλούν διακρίσεις, και οι νομικές κυρώσεις που προβλέπονται για την παραβίαση της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές²⁹.

Εύλογες προσαρμογές

Στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (CRPD, 2007), ως εύλογες προσαρμογές νοούνται αναγκαίες και κατάλληλες τροποποιήσεις και προσαρμογές που δεν επιβάλλουν δυσανάλογη ή περιττή επιβάρυνση, εφόσον απαιτείται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, ώστε να εξασφαλίζεται στα άτομα με αναπηρία η απόλαυση ή η άσκηση σε ισότιμη βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την παροχή εύλογων προσαρμογών. Η παροχή εύλογων προσαρμογών μπορεί επίσης να είναι σημαντική σε σχέση με άλλους λόγους διακρίσεων, όπως οι διακρίσεις λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων. Η οδηγία του Συμβουλίου της ΕΕ για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία περιλαμβάνει επίσης διάταξη σχετικά με τις εύλογες προσαρμογές³⁰.

Καθολικός σχεδιασμός

Επίσης, σύμφωνα με την CRPD, ο όρος «καθολικός σχεδιασμός» σημαίνει τον σχεδιασμό προϊόντων, περιβαλλόντων, προγραμμάτων και υπηρεσιών, που θα μπορούν να χρησιμοποιούνται από όλους τους ανθρώπους, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, χωρίς να απαιτείται προσαρμογή ή ειδικός σχεδιασμός. Ο «καθολικός σχεδιασμός» δεν αποκλείει την χρήση βοηθητικού εξοπλισμού και συσκευών για ειδικές ομάδες ατόμων με αναπηρία, όταν αυτό είναι απαραίτητο.

²⁹ Εν προκειμένω, η οδηγία της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων αποτελεί ένα καλό παράδειγμα (Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/JHA του Συμβουλίου).

³⁰ Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000 για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία

Ειδικά μέτρα και θετική δράση

Όπως προβλέπει η διεθνής νομοθεσία ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα συντάγματα και οι νόμοι ορισμένων χωρών περιέχουν συγκεκριμένες ρήτρες για την εξάλειψη των ανισοτήτων και μέτρα που προάγουν την ισότητα, τα οποία είναι γνωστά ως ειδικά μέτρα ή θετική δράση. Για παράδειγμα, το άρθρο 4 της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW) προβλέπει ειδικά μέτρα: *«Η εκ μέρους των κρατών μελών υιοθέτηση ειδικών προσωρινών μέτρων που αποσκοπούν στην επίσπευση της de facto ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν θεωρείται ως πράξη διακρίσεως, αλλά δεν πρέπει με κανένα τρόπο να έχει σαν συνέπεια τη διατήρηση κανόνων άνισων ή ξεχωριστών· τα μέτρα αυτά πρέπει να καταργούνται μόλις επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί στο θέμα της ισότητας ευκαιριών και μεταχειρίσεως.»* Ομοίως, η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες ορίζει «ειδικά μέτρα», τα οποία είναι απαραίτητα για την επίσπευση ή επίτευξη *de facto* ισότητας των ατόμων με αναπηρία³¹.

Πολλές χώρες εφαρμόζουν ορισμένα συστήματα ποσόστωσης για την προώθηση μεγαλύτερης ισότητας μέσω της στήριξης ατόμων που ανήκουν σε ομάδες που αντιμετωπίζουν, ή έχουν αντιμετωπίσει, εδραιωμένες διακρίσεις, ώστε να τους παρέχονται ίσες ευκαιρίες με άλλους όσον αφορά, επί παραδείγματι, την πρόσβαση στην εκπαίδευση ή την απασχόληση. Επίσης σε κάποιες χώρες ορίζονται ποσοστώσεις για να διασφαλιστεί η συμμετοχή εκπροσώπων μειονοτήτων στα αντιπροσωπευτικά πολιτικά σώματα, όπως τα εθνικά κοινοβούλια.

³¹ Ένα άλλο παράδειγμα είναι η Διεθνής Σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων η οποία, στο άρθρο 1 παράγραφος 4, ορίζει ότι: *«Η λήψη ειδικών μέτρων με μοναδικό σκοπό την εξασφάλιση επαρκούς προόδου ορισμένων φυλετικών ή εθνικών ομάδων ή ατόμων που χρήζουν τέτοιου είδους προστασίας ώστε να διασφαλίζεται ότι θα μπορούν να απολαύουν ή να ασκούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες σε ισότιμη βάση δεν θεωρείται φυλετική διάκριση, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι τέτοιου είδους μέτρα δεν έχουν ως συνέπεια τη διατήρηση ξεχωριστών δικαιωμάτων για διαφορετικές φυλετικές ομάδες και ότι θα καταργούνται μετά την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών για τους οποίους ελήφθησαν».*

Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η συνεχής παρακολούθηση της κατάστασης όσον αφορά τις διακρίσεις είναι απαραίτητη για την επίτευξη αποτελεσματικών μέτρων εναντίον των διακρίσεων, ώστε τόσο η επιδείνωση, όσο και η πρόοδος να αξιολογούνται σωστά. Η ακριβής αξιολόγηση της κατάστασης όσον αφορά τις διακρίσεις βοηθάει στην ανάληψη δράσεων ή στη λήψη μέτρων βάσει στοιχείων, είτε για τη διόρθωση αρνητικών τάσεων, είτε για την περαιτέρω αξιοποίηση θετικών εξελίξεων. Επιπλέον, οι εκθέσεις και τα δεδομένα παρακολούθησης και αξιολόγησης είναι σημαντικά στοιχεία των εθνικών εκθέσεων τις οποίες τα κράτη³² υποχρεούνται να υποβάλλουν στα όργανα που συστάθηκαν μέσω συνθηκών βάσει των συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, της καθολικής περιοδικής εξέτασης του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των οργάνων επιτήρησης της ΔΟΕ. Για την ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας της ΕΕ σχετικά με την φυλετική ισότητα, ο σκοπός των εθνικών φορέων για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης (φορείς για την ισότητα), τους οποίους καλούνται να διαθέτουν όλα τα κράτα μέλη της ΕΕ, πρέπει να είναι, μεταξύ άλλων, να «διεξάγουν ανεξάρτητες έρευνες για τις διακρίσεις» προκειμένου να αναλύονται τα προβλήματα υπό εξέταση και να μελετώνται πιθανές λύσεις³³. Η αρμοδιότητα παρακολούθησης σε μερικές χώρες ανήκει σε συγκεκριμένα κυβερνητικά όργανα. Σε μερικές χώρες, οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες παρέχουν αρωγή στα εν λόγω όργανα για τη διεξαγωγή ερευνών και συλλογής δεδομένων³⁴. Εντός της ΕΕ, τα κράτη μέλη της ΕΕ επωφελούνται επίσης από την ανά την ΕΕ συλλογή δεδομένων, την παρακολούθηση και την έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις που διεξάγει ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA). Στατιστικά στοιχεία ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα, καθώς και δεδομένα περί αναπηρίας³⁵, διατίθενται στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας³⁶.

³² Καθώς και η ΕΕ, βάσει της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

³³ Άρθρο 13 και αιτιολογική παράγραφος 24 της οδηγίας περί φυλετικής ισότητας

³⁴ Κατά την συλλογή δεδομένων, πρέπει να τηρείται μία προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για το σκοπό αυτό, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα εξέδωσε οδηγίες για μία προσέγγιση της συλλογής και της κατηγοριοποίησης των δεδομένων με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα.

<http://www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/GuidanceNoteonApproachtoData.pdf>

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ένα Ευρωπαϊκό εγχειρίδιο για τα δεδομένα σχετικά με την ισότητα, με στόχο να προωθήσει την ισότητα και να συμβάλει στην καταπολέμηση των διακρίσεων στην ΕΕ, μέσω της ανάλυσης των λόγων συλλογής και των ειδών δεδομένων που πρέπει να συλλέγονται αναφορικά με την ισότητα και τις διακρίσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των δεδομένων και την ανωνυμία και την ιδιωτική ζωή των ατόμων. Επιπλέον, η υποομάδα για τα δεδομένα σχετικά με την ισότητα, που υπάγεται στην ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για τη μη διακριτική μεταχείριση, την ισότητα και την πολυμορφία, εξέδωσε τον Ιούλιο του 2018 κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της συλλογής και χρήσης των δεδομένων σχετικά με την ισότητα.

³⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Disability_statistics

³⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/equality/data/database>

Εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και φορείς για την ισότητα

Τα καθήκοντα αξιολόγησης και παρακολούθησης ανατίθενται ενίοτε σε συγκεκριμένους φορείς εναντίον των διακρίσεων όπως οι εθνικοί φορείς για την ισότητα (όπως στα κράτη μέλη της ΕΕ³⁷ και στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης³⁸). Αλλού, τα καθήκοντα αυτά ανατίθενται σε εθνικούς οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι οι εθνικές επιτροπές για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή οι θεσμοί διαμεσολάβησης.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, οι φορείς για την ισότητα – οι οποίοι πρέπει να θεσπίζονται βάσει της οδηγίας περί φυλετικής ισότητας, καθώς και βάσει της οδηγίας για την ίση μεταχείριση των φύλων³⁹ – πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν ανεξάρτητη νομική βοήθεια σε θύματα διακρίσεων, να διεξάγουν ανεξάρτητες έρευνες για τις διακρίσεις, να δημοσιεύουν ανεξάρτητες εκθέσεις και να διατυπώνουν συστάσεις για κάθε θέμα που αφορά τις διακρίσεις. Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής και ανεξάρτητης λειτουργίας των φορέων για την ισότητα, συνιστάται στα κράτη μέλη της ΕΕ να λαμβάνουν υπόψη τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με πρότυπα για τους φορείς ισότητας που εκδόθηκε στις 22 Ιουνίου 2018 (C (2018) 3850 final)⁴⁰. Αυτή η σύσταση απευθύνεται ιδιαίτερα στα κράτη και περιλαμβάνει πληθώρα προτύπων που αφορούν τα καθήκοντα των φορέων για την ισότητα, την ανεξαρτησία, τους πόρους, την πρόσβαση και την προσβασιμότητά τους, καθώς και την ικανότητά τους να συντονίζουν και να συνεργάζονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Σε επίπεδο Συμβουλίου της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) ενέκρινε στις 7 Δεκεμβρίου 2017 μία αναθεωρημένη Γενική σύσταση πολιτικής αριθ. 2.: «φορείς ισότητας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο» για την περαιτέρω ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της λειτουργίας και της ανεξαρτησίας των φορέων για την ισότητα⁴¹.

³⁷ Η νομοθεσία της ΕΕ περί ίσης μεταχείρισης απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν φορέα αρμόδιο για την ισότητα. Τα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει την οδηγία περί φυλετικής ισότητας (2000/43/EK) και τις οδηγίες για την ίση μεταχείριση των φύλων (2010/41), είτε ορίζοντας ήδη υφιστάμενο φορέα είτε θεσπίζοντας νέο φορέα για να αναλάβει τις αρμοδιότητες που προβλέπει η νέα νομοθεσία.

³⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ), βλέπε παράρτημα II

³⁹ Οδηγία 2004/113/EK, αναδιατυπωμένη οδηγία 2006/54/EK και οδηγία 2010/41/ΕΕ.

⁴⁰ Διατίθεται στη διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1139>

⁴¹ Η αρχική Σύσταση αριθ. 2 εκδόθηκε στις 13 Ιουνίου 1997. Διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.2>

Οι Αρχές του Παρισιού που ενέκρινε η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1993⁴² αποτελούν τις αρχές των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών του εθνικού οργανισμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΟΑΔ) για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τις Αρχές του Παρισιού, η καταπολέμηση κάθε είδους διακρίσεων, και ιδιαίτερα των φυλετικών διακρίσεων, μέσω της ευαισθητοποίησης του κοινού και ιδιαίτερα μέσω της πληροφόρησης και της διαπαιδαγώγησης, υπάγεται στα καθήκοντα των ΕΟΑΔ. Οι ΕΟΑΔ μπορούν επίσης να διερευνούν τη νομοθεσία και τις διοικητικές διατάξεις και να κάνουν συστάσεις για την έκδοση νέων νόμων ή τροποποιήσεων με στόχο τη βελτίωση της συμμόρφωσης με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με τις Αρχές του Παρισιού, οι ΕΟΑΔ μπορούν επίσης να θεσπίζουν μηχανισμούς καταγγελιών. Οι μηχανισμοί καταγγελιών δίνουν τη δυνατότητα στους ΕΟΑΔ να ακούν και να λαμβάνουν υπόψη παράπονα και αναφορές που τους γνωστοποιούνται από άτομα ή από την κοινωνία των πολιτών, να αναλύουν τα θέματα που τους παρουσιάζονται, να μελετούν και να προτείνουν πιθανές λύσεις, συμπεριλαμβανομένου του συμβιβασμού, και να παρέχουν συγκεκριμένη βοήθεια στα θύματα για την αίτηση αποζημίωσης και την πρόσβαση σε αυτή.

3. Επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές

Εργαλεία, μέσα και δράσεις της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων στα πλαίσια της πολιτικής ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ στην εξωτερική δράση

Η ΕΕ, στα πλαίσια της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και των πολιτικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της, θα χρησιμοποιεί όλα τα εργαλεία της, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των συνεργιών μεταξύ των εφαρμοζόμενων κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για τη διασφάλιση και την τήρηση της απαγόρευσης των διακρίσεων.

⁴² Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ Α/48/134

Μολονότι όλες οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν κατευθυντήριες οδηγίες που εφαρμόζονται στην καταπολέμηση των διακρίσεων, οι παρακάτω κατευθυντήριες γραμμές για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ιδιαίτερα σημαντικές:

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (2008)

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ σχετικά με τη βία κατά των γυναικών και την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων εναντίον τους (2008)

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα παιδιά και τις ένοπλες συγκρούσεις (2008)

Προαγωγή και προστασία της άσκησης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από λεσβίες, ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλα, διεμφυλικά και μεσοφυλικά άτομα (ΛΟΑΔΜ) (2013)

Για την προαγωγή και την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας και της ελευθερίας των πεποιθήσεων (2013)

Κατευθυντήριες γραμμές για τα δικαιώματα των παιδιών (2017).

Επιπλέον, το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2016-2020 (GAP II)⁴³ προβλέπει επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές για την ισότητα των φύλων, τη χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών και την εξάλειψη κάθε μορφής βίας λόγω φύλου⁴⁴.

⁴³ Στόχος των συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ισότητα των φύλων 2016-2020 της 26ης Οκτωβρίου 2015 (13201/15)-GAP II στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων είναι να διασφαλιστεί η τήρηση των δεσμεύσεων της ΕΕ για την ισότητα των φύλων, μεγαλύτερος βαθμός λογοδοσίας με τον προσδιορισμό αναμενόμενων αποτελεσμάτων, η παρακολούθηση των πόρων καθώς και η βελτίωση της ποιότητας των συνεργασιών, του συντονισμού και του διαλόγου σε όλα τα επίπεδα. Ένας από τους τρεις θεματικούς πυλώνες αυτού του σχεδίου δράσης για την ισότητα των φύλων είναι η σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα, όπου η καταπολέμηση κάθε μορφής βίας εναντίον των γυναικών και των κοριτσιών, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή, είναι τομέας δράσης καίριας σημασίας. Επίσης σημαντική για τις δράσεις και τους δείκτες της ισότητας των φύλων είναι η στρατηγική δέσμευση της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2016-2019· <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019>

⁴⁴ Όλες οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα διατίθενται στον ιστότοπο https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/6987/eu-human-rights-guidelines_en. Πέραν των αναφερομένων σε αυτή τη σελίδα, υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές για τους ακόλουθους τομείς (μεταξύ άλλων): Ελευθερία της έκφρασης εντός και εκτός διαδικτύου, θανατική ποινή, διάλογοι με τρίτες χώρες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ανθρώπινα δικαιώματα και διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Η πρωτοβουλία Θετικές ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η προβολή και ο έπαινος της προόδου σε συγκεκριμένες χώρες ως προς την καταπολέμηση των διακρίσεων μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική. Για το σκοπό αυτό, η πρωτοβουλία θετικών ιστοριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχει ένα σημαντικό μέσο για την ανάδειξη θετικών ιστοριών μη διακριτικής μεταχείρισης και την ανταλλαγή απόψεων πάνω σε αυτές. Κατά την 73η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 2018, η ΕΕ, μαζί με υπουργούς και εκπροσώπους δεκατριών χωρών, ξεκίνησε μία παγκόσμια πρωτοβουλία για την προώθηση «Θετικών ιστοριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα». Η πρωτοβουλία Θετικές ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα στοχεύει στην προώθηση μίας νέας θετικής αφήγησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο, βασισμένη στην ανάδειξη της ατομικής και διαπεριφερειακής κατοχύρωσης της οικουμενικότητας και του αδιαίρετου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι συμμετέχοντες δεσμεύονται να στηρίζουν και να βελτιώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα εντός και εκτός των εθνικών τους συνόρων, μέσα από χρηστή διακυβέρνηση, ένα ισχυρό ανεξάρτητο κράτος δικαίου και δημοκρατικούς θεσμούς, καθώς και με στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών. Οι συμμετέχοντες στην πρωτοβουλία δεσμεύτηκαν να συνεχίσουν το έργο τους με βάση τη θεματική συνεργασία, ιδίως στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3.1 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της διμερούς συνεργασίας και του διαλόγου

Αξιολόγηση, ανάλυση και αναφορά μη διακριτικής μεταχείρισης

Η ΕΕ θα αξιολογεί συνεχώς, θα αναλύει και θα υποβάλλει εκθέσεις για την κατάσταση των διακρίσεων στις χώρες-εταίρους της, βάσει οποιουδήποτε απαγορευμένου κριτηρίου, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών μη διακριτικής μεταχείρισης και προκειμένου να παρακολουθείται η πρόοδος και να εντοπίζονται κωλύματα. Η περιγραφή και η ανάλυση των νομικών και πολιτικών μέτρων που λαμβάνονται για την καταπολέμηση των διακρίσεων συμβάλλουν στο σχηματισμό πλήρους εικόνας της κατάστασης όσον αφορά τις διακρίσεις. Περαιτέρω, οι νομικές διαδικασίες και αποφάσεις σε υποθέσεις διακρίσεων παρέχουν σημαντικές ενδείξεις ως προς τα κωλύματα και την πρόοδο στην εξάλειψη των διακρίσεων.

Η αξιολόγηση και η ανάλυση της κατάστασης απαγόρευσης των διακρίσεων θα πρέπει να βασίζεται σε πληροφορίες που παρέχονται από τις εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, από εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των φορέων αρμόδιων για την ισότητα και των γραφείων Διαμεσολαβητών, από την κοινωνία των πολιτών (με έδρα τόσο εντός όσο και εκτός των εθνικών συνόρων), από την πανεπιστημιακή κοινότητα, καθώς και σε πληροφορίες και αναφορές παρακολούθησης που παρέχονται από διεθνείς εντολοδόχους όπως οι Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ, τα όργανα που έχουν συσταθεί δυνάμει των συνθηκών του ΟΗΕ, η καθολική περιοδική εξέταση (UPR) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, οι φορείς παρακολούθησης του Συμβουλίου της Ευρώπης και τα όργανα εποπτείας της εφαρμογής των προτύπων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ). Επίσης σημαντικές πηγές πληροφόρησης αποτελούν οι εκθέσεις των εθελοντικών εθνικών αξιολογήσεων (ΕΕΑ) για την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε εθνικό και υποεθνικό επίπεδο ως προς τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης που έχουν υποβληθεί στο πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βιώσιμη ανάπτυξη (HLPF). Οι εξαμηνιαίες εκθέσεις παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βάσει του καθεστώτος του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων⁴⁵ (ΣΓΠ+) είναι επίσης σημαντική πηγή πληροφοριών για τις χώρες που επωφελούνται υπό το καθεστώς. Επιπλέον, οι εκθέσεις παρακολούθησης αποτελούν καλή βάση για πολιτικό διάλογο που θα δίνει έμφαση στα οικεία θέματα (καθώς η διατήρηση των εμπορικών προτιμήσεων είναι πολύ σημαντική για τις χώρες του ΣΓΠ+).

Η αξιολόγηση και η ανάλυση της κατάστασης απαγόρευσης των διακρίσεων θα πρέπει να παρουσιαστεί στις ανά χώρα στρατηγικές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία (HRDCS)⁴⁵, στο κεφάλαιο που αναφέρεται στη μη διακριτική μεταχείριση και τον αποκλεισμό, καθώς και στα τμήματά του τα σχετικά με τους συγκεκριμένους λόγους διακρίσεων και/ή διακρίσεων εις βάρος ομάδων. Συνοπτική παρουσίαση της κατάστασης απαγόρευσης των διακρίσεων θα πρέπει να περιλαμβάνεται ως πρωτεύον θέμα και στη γενική εισαγωγική σύνοψη των HRDCS. Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, οι ενημερώσεις ως προς την κατάσταση απαγόρευσης των διακρίσεων θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης τόσο των τρεχουσών όσο και των μελλοντικών HRDCS.

⁴⁵ Οι τρέχουσες HRDCS αφορούν τα έτη 2016-2020.

Εκθέσεις αρχηγών αποστολών της ΕΕ

Επίκαιρες ή επείγουσες ενημερώσεις ως προς την κατάσταση απαγόρευσης των διακρίσεων μπορούν επίσης να γνωστοποιούνται μέσω των εκθέσεων των αρχηγών αποστολών της ΕΕ. Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, οι εκθέσεις αρχηγών αποστολών της ΕΕ μπορούν να περιλαμβάνουν σχέδια ή συστάσεις για λήψη μέτρων εκ μέρους της ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστούν μεμονωμένες ή εμβληματικές περιπτώσεις παραβίασης του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης βάσει απαγορευμένων λόγων, καθώς και διαρθρωτικές διακρίσεις. Τα προτεινόμενα μέτρα *μπορεί να περιλαμβάνουν* την πραγματοποίηση εμπιστευτικών διαβημάτων προς τις σχετικές αρχές, τις υποθέσεις που υπάγονται στο σημείο της ημερήσιας διάταξης που αφορά τη μη-διακριτική μεταχείριση σε πολιτικούς διαλόγους, *συμπεριλαμβανομένων* των διαλόγων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και δράσεις που σχεδιάζονται ή λαμβάνονται για την αντιμετώπιση ή την καταπολέμηση των παραβιάσεων, μεταξύ άλλων και μέσω δημοσίων εκδηλώσεων. Οι αρχηγοί αποστολών καλούνται επίσης να κάνουν συστάσεις για την πρωτοβουλία «θετικές ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα». Ανάμεσα στα μέτρα που μπορούν να λαμβάνονται είναι και η πρόταση και πραγματοποίηση δημοσίων δηλώσεων, είτε σε τοπικό επίπεδο κατόπιν έγκρισης των αρχηγών των αποστολών είτε μέσω εκπροσώπου από τα κεντρικά γραφεία.

Διαβήματα και δημόσιες δηλώσεις

Τα εμπιστευτικά διαβήματα και οι δημόσιες δηλώσεις για θέματα εξάλειψης των διακρίσεων είναι ιδιαίτερης σημασίας σε περιπτώσεις και καταστάσεις υψηλού κινδύνου. Ωστόσο, είναι ίσως εξίσου σημαντικές οι αντιδράσεις σε θετικές εξελίξεις όπως σε περιπτώσεις όπου οι χώρες-εταίροι κυρώνουν σημαντικά νομοθετήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με επιπτώσεις στην καταπολέμηση των διακρίσεων στη χώρα-εταίρο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, στην εξωτερική δράση της ΕΕ, η ΥΕ/ΑΠ εκδίδει, εκ μέρους της ΕΕ, ανακοινώσεις για μεμονωμένες περιπτώσεις καθώς και για διεθνείς ημέρες οι οποίες αφορούν ομάδες που υφίστανται τις περισσότερες διακρίσεις ή για απαγορευμένους λόγους διακρίσεων.

Σε αυτές περιλαμβάνονται οι εξής:

8 Μαρτίου, Διεθνής ημέρα της γυναίκας

21 Μαρτίου, Διεθνής ημέρα για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων

17 Μαΐου, Διεθνής ημέρα κατά της ομοφοβίας, της τρανσφοβίας και της αμφιφοβίας⁴⁶

9 Αυγούστου, Διεθνής ημέρα των ιθαγενών πληθυσμών της υφελίου

25 Νοεμβρίου, Διεθνής ημέρα για την εξάλειψη της βίας εναντίον των γυναικών

Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι η ΥΕ/ΑΠ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁴⁷ εκδίδουν ανακοίνωση για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού στις 20 Νοεμβρίου.

Ατομικές περιπτώσεις

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (οι κατευθυντήριες γραμμές για τους ΥΑΔ)⁴⁸ αφορούν τη φροντίδα και τη στήριξη που παρέχουν οι αντιπροσωπίες της ΕΕ και οι πρεσβείες των κρατών μελών σε άτομα ή ομάδες που απειλούνται είτε ως θύματα διακρίσεων, είτε ως υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για τους ΥΑΔ ορίζουν ότι εφόσον συντρέχει περίπτωση, πρέπει να ζητείται η γνώμη των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για δράσεις που ενδεχομένως σχεδιάζει η ΕΕ.

Μεταξύ των μέτρων που θα μπορούσαν να λαμβάνονται, οι κατευθυντήριες γραμμές για τους ΥΑΔ προβλέπουν επίσης, ανάλογα με την περίπτωση, την παρουσία παρατηρητών σε δίκες υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στον τομέα της μη-διακριτικής μεταχείρισης, η παρουσία παρατηρητών σε δίκες είναι επίσης σκόπιμη σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει άμεση απειλή, αλλά όπου εκδικάζονται ή αμφισβητούνται νόμοι που σχετίζονται με τις διακρίσεις ή εισάγουν διακρίσεις.

⁴⁶ Εκδόθηκε ως δήλωση της ΕΕ.

⁴⁷ Να σημειωθεί επίσης ότι οι αρμόδιοι Επίτροποι της ΕΕ εκδίδουν ετήσιες ανακοινώσεις, μεταξύ άλλων για τη Ευρωπαϊκή ημέρα δράσης για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους εναντίον των μουσουλμάνων, την Παγκόσμια ημέρα των Ρομά, την Παγκόσμια ημέρα ευαισθητοποίησης στον αλφισμό, την Παγκόσμια ημέρα ατόμων με αναπηρία.

⁴⁸ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/3958/EU%20Guidelines%20on%20Human%20Rights%20Defenders

Πολιτικοί διάλογοι

Η αντιμετώπιση όλων των μορφών διακρίσεων είναι μία από τις προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη όλων των διαλόγων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό ισχύει όχι μόνο για καθαυτούς τους διαλόγους περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και για άλλα είδη διαλόγων που η ΕΕ διεξάγει με τρίτες χώρες και περιφερειακές οργανώσεις. Για παράδειγμα, βάσει των εμπορικών προτιμήσεων που προβλέπει το ειδικό καθεστώς κινήτρων για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση («ΣΓΠ+»), οι χώρες πρέπει να υπογράφουν δεσμευτική συμφωνία για την υποστήριξη του διαλόγου με την ΕΕ σχετικά με την υλοποίηση 27 διεθνών συμβάσεων, τρεις εκ των οποίων σχετίζονται ρητά με τις διακρίσεις (βλ. παραπάνω αναφορά στο ΣΓΠ+). Επίσης, διάλογος για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων διεξάγεται και βάσει άλλων συμφωνιών συνεργασίας της ΕΕ, όπως είναι η συμφωνία του Κοτονού. Οι ενημερώσεις ως προς την κατάσταση απαγόρευσης των διακρίσεων που περιλαμβάνονται στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης των HRDCS και στις εκθέσεις των αρχηγών αποστολών, είναι καίριας σημασίας για την προετοιμασία τεκμηριωμένων διαλόγων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Άλλα ζητήματα που μπορεί να τεθούν κατά τη διάρκεια των διαλόγων είναι και τα εξής:

- Συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων/παράβασης των νόμων και των αρχών περί μη διακριτικής μεταχείρισης.
- Ενθάρρυνση χωρών-εταίρων να προβούν σε αλλαγές για τον τερματισμό επιβλαβών πρακτικών που, μεταξύ άλλων, συνιστούν διάκριση εις βάρος γυναικών και κοριτσιών.
- Ενθάρρυνση χωρών-εταίρων να δρομολογήσουν νομοθετικές αλλαγές για να διασφαλιστεί η μη διακριτική μεταχείριση και η ισότητα έναντι του νόμου.
- Ενθάρρυνση χωρών-εταίρων να υπογράφουν και/ή να κυρώνουν σχετικά διεθνή νομοθετήματα, και να αίρουν τυχόν επιφυλάξεις έναντι των νομοθετημάτων αυτών.
- Ενθάρρυνση χωρών-εταίρων να απευθύνουν πάγια πρόσκληση στις Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και σε αυτές άλλων διεθνών οργανισμών, να δεχτούν τις συστάσεις τους και να τις υλοποιήσουν.
- Στήριξη των χωρών-εταίρων που είναι υπέρ της προώθησης και της προστασίας της μη διακριτικής μεταχείρισης, ενθάρρυνση στενότερης συνεργασίας σε πολυμερή φόρουμ και προβολή των προσπαθειών τους ως παραδείγματα σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, ακόμη και ως μέρος της πρωτοβουλίας Θετικές ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Ενθάρρυνση ανταλλαγής πληροφοριών με χώρες-εταίρους ως προς τα διδάγματα και τις βέλτιστες πρακτικές.

Κατά την προετοιμασία της ανταλλαγής πληροφοριών, η ΕΕ πρέπει να είναι εφοδιασμένη και έτοιμη να συζητήσει για την κατάσταση όσον αφορά τις διακρίσεις στην ΕΕ, καθώς και για τις πολιτικές και νομοθετικές εξελίξεις σε επίπεδο ΕΕ.

Οι διάλογοι θα πρέπει να οδηγούν σε απτά αποτελέσματα υπό τη μορφή αμοιβαίων πολιτικών δεσμεύσεων και, κατά περίπτωση, υπό τη μορφή χρηματοοικονομικής ή πρακτικής στήριξης βάσει των σχετικών προγραμμάτων συνεργασίας.

Επισκέψεις υψηλού επιπέδου της ΕΕ σε αποστολές της ΕΕ και των κρατών μελών σε τρίτες χώρες

Οι εκπρόσωποι υψηλού επιπέδου της ΕΕ (ο/η Πρόεδρος του Συμβουλίου, ο/η Υπατη Εκπρόσωπος/Αντιπρόεδρος, ο/η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι Επίτροποι, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων και οι υπουργοί κυβερνήσεων και οι Ειδικοί Αντιπρόσωποι της ΕΕ) που επισκέπτονται αποστολές της ΕΕ και των κρατών μελών σε τρίτες χώρες θα πρέπει να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με τη μη διακριτική μεταχείριση και να ενθαρρύνονται να αναφέρουν το ζήτημα στους τοπικούς ομολόγους τους και να συναντούν υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκπροσώπους ατόμων και ομάδων που υφίστανται διακρίσεις, μεταξύ άλλων μεταβαίνοντας σε αγροτικές και γεωγραφικά απομακρυσμένες/απομονωμένες περιοχές.

3.2 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ

Η Ατζέντα του 2030 προσφέρει μία ισχυρή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και των ανισοτήτων σε οποιαδήποτε χώρα. Η Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030 εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2015 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. Η Ατζέντα του 2030 με τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), τους 169 ειδικούς στόχους της και την κατευθυντήρια αρχή «Μέριμνα για όλους» αποτελεί αλλαγή πλεύσης προς ένα πιο ισορροπημένο μοντέλο οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμης ανάπτυξης με στόχο «την απελευθέρωση από το φόβο και από τη στέρηση» όλων, χωρίς διακρίσεις.

Η Ατζέντα του 2030 ζητεί οι διαδικασίες επακολούθησης και επανεξέτασης να βασίζονται σε στοιχεία και στην ανάλυση των δεδομένων ανά «εισόδημα, φύλο, ηλικία, φυλή, εθνότητα, μεταναστευτικό καθεστώς, αναπηρία, γεωγραφική θέση και άλλα συναφή χαρακτηριστικά σε εθνικό πλαίσιο»⁴⁹

Το Πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου της Ατζέντας του 2030 (HLPF) αξιολογεί την πρόοδο, τα επιτεύγματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν όλες οι χώρες κατά την υλοποίηση της Ατζέντας του 2030 και των ΣΒΑ. Το HLPF συνεδριάζει κάθε χρόνο και διεξάγει μία θεματική επισκόπηση κατά την οποία επιλέγονται υποσύνολα στόχων για μια εμπειριστατωμένη και ολοκληρωμένη επισκόπηση. Οι συνεδριάσεις του HLPF περιλαμβάνουν επίσης *εθελοντικές εθνικές αξιολογήσεις* σχετικά με την παρακολούθηση και την υλοποίηση των ΣΒΑ σε εθνικό επίπεδο.

Η ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη που εγκρίθηκε το 2017 αποτελεί την απάντηση της ΕΕ στην Ατζέντα του 2030 του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη, στα πλαίσια της πολιτικής της για την ανάπτυξη. Καθορίζει το πολιτικό πλαίσιο που θα διέπει την προσέγγιση της συνεργασίας της ΕΕ και των κρατών μελών της με αναπτυσσόμενες χώρες και δίνει έμφαση σε διαφοροποιημένες, καλύτερα προσαρμοσμένες συνεργασίες με τις χώρες εταίρους σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης με στόχο την επίτευξη των ΣΒΑ και τη μέριμνα για όλους. Παράλληλα με τη συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και το σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, η κοινή αντίληψη συμβάλλει επίσης στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων της εξωτερικής δράσης της ΕΕ. Επιπλέον, πρόκειται να δημοσιευθεί έγγραφο προβληματισμού με τίτλο «Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030»⁵⁰ με σκοπό την προετοιμασία του μακροπρόθεσμου οράματος της ΕΕ για τη συνέχεια που θα δοθεί στους ΣΒΑ του ΟΗΕ μετά το 2020.

Η Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη επαναβεβαιώνει τη δέσμευση της ΕΕ και των κρατών μελών της να εφαρμόζουν στην αναπτυξιακή συνεργασία μία προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα (ΠΒΔ), η οποία περιλαμβάνει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως εκ τούτου, ενισχύει τη δέσμευση της ΕΕ για μία ΠΒΔ όπως περιγράφεται στο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ του 2012 για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία και για μία συστηματική ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς πολιτικής, όπως προβλέπει η συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Καθώς αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές για την απαγόρευση των διακρίσεων, παράλληλα με άλλες κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποσκοπούν επίσης στη συμπλήρωση και τη διαμόρφωση της ΠΒΔ, το ακόλουθο τμήμα είναι αφιερωμένο σε μία σύντομη περιγραφή της ΠΒΔ και των κατευθυντήριων αρχών της.

⁴⁹ (Βλέπε λίστα υπό τον στόχο 17.18 στο έγγραφο A/RES/70/1).

⁵⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6111_en.htm

Τι είναι η προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα;⁵¹

Η προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα (ΠΒΔ), που περιλαμβάνει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα για την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ, είναι μεθοδολογία εργασίας που στόχο έχει την πρακτική υλοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ΠΒΔ ενσωματώνει τους κανόνες, τα πρότυπα και τις αρχές της διεθνούς νομοθεσίας περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σχέδια, τις πολιτικές και τις διαδικασίες αναπτυξιακών προγραμμάτων και έργων και ισχύει για όλους τους τομείς, όλες τις μεθόδους και για κάθε στάδιο του κύκλου του έργου – τον προσδιορισμό, τη διαμόρφωση, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση.

Η ΠΒΔ υποδηλώνει ότι οι ομάδες-στόχοι θεωρούνται «κάτοχοι δικαιωμάτων» με νόμιμα δικαιώματα, και ότι οι κυβερνητικοί θεσμοί δεν είναι μόνο πάροχοι υπηρεσιών αλλά και «φορείς ευθύνης» που οφείλουν να παράγουν αποτελέσματα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε μία προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα, η αναπτυξιακή συνεργασία θα πρέπει να συμβάλλει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των «κατόχων δικαιωμάτων» να διεκδικούν τα δικαιώματά τους και των «φορέων ευθύνης» να τηρούν τις υποχρεώσεις τους.

Τα αναπτυξιακά έργα ενδέχεται να έχουν ακούσιες αρνητικές επιπτώσεις ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα: να λειτουργούν εις βάρος ορισμένων ομάδων, να παρεμβαίνουν στα δικαιώματα συμμετοχής και στα εργασιακά δικαιώματα, ή να συμβάλλουν σε αναγκαστικές εκτοπίσεις. Κατά συνέπεια είναι σημαντική η συμμόρφωση με την αρχή «μη πρόκλησης ζημίας» και η απαιτούμενη ανάλυση και ο μετριασμός των επιπτώσεων.

Η πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να αποτελεί τον απώτερο στόχο όλων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων της ΕΕ. Τα προγράμματα και τα σχέδια πρέπει να αξιολογούν τις ικανότητες των «κατόχων δικαιωμάτων» και των «φορέων ευθυνών» και να χαράσσουν κατάλληλες στρατηγικές για την ανάπτυξη αυτών των ικανοτήτων. Η αναγνώριση ότι οι άνισες σχέσεις εξουσίας και ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν επιτρέπουν στα άτομα να απολαύουν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και συχνά παρατείνουν την κατάσταση φτώχειας στην οποία βρίσκονται, αποτελεί το επίκεντρο της ΠΒΔ. Κατά συνέπεια, η προσέγγιση δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε άτομα και ομάδες που υφίστανται διακρίσεις, είναι ευάλωτα/-ες, υφίστανται αδικίες και αποκλεισμό.

⁵¹ Περαιτέρω καθοδήγηση για την μεθοδολογία της προσέγγισης με βάση τα δικαιώματα παρουσιάζεται στην εργαλειοθήκη ΠΒΔ της ΕΕ που διατίθεται εδώ στα Αγγλικά, στα Γαλλικά και στα Ισπανικά: http://www.ec.europa.eu/europeaid/sectors/rights-based-approach-development-cooperation_en

Η μεθοδολογία εργασίας της ΠΒΔ αναγνωρίζει ότι η επιδίωξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αρκεί. Ο τρόπος επίτευξης αυτών των αποτελεσμάτων είναι εξίσου σημαντικός. Συνεπώς, τα προγράμματα παρακολουθούν και αξιολογούν τόσο τα αποτελέσματα όσο και τις μεθόδους. Μία από τις βασικές αρχές λειτουργίας της ΠΒΔ της ΕΕ είναι η «Μη διάκριση και ισότιμη πρόσβαση»⁵², ώστε να διασφαλίζεται ότι όλες οι δραστηριότητες δίνουν προτεραιότητα στα πιο αποκλεισμένα κοινωνικά και ευάλωτα άτομα και ομάδες και να αποφεύγεται η συμβολή σε καθιερωμένες επαναλαμβανόμενες μορφές διακρίσεων.

Η Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια

Η Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια που υπογράφηκε από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2007 αποσκοπεί στη βελτίωση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της ανθρωπιστικής ανταπόκρισης της ΕΕ. Όπως ρητά αναφέρεται στην κοινή αντίληψη, η διατήρηση της ζωής, η αποφυγή και η ανακούφιση του πόνου και η βοήθεια ώστε να διατηρείται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια κατά τη διάρκεια φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών, αποτελούν πρωταρχικούς στόχους των ανθρωπιστικών δράσεων. Στο έγγραφο, η ΕΕ επαναβεβαιώνει τις δεσμεύσεις της ως προς τις θεμελιώδεις αρχές της ανθρωπιστικής βοήθειας - ουδετερότητα, ανθρωπιά, ανεξαρτησία και αμεροληψία- και ως προς την τήρηση του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

Η αρχή της αμεροληψίας συνδέεται με την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης, καθώς η ανθρωπιστική βοήθεια πρέπει να παρέχεται αποκλειστικά και μόνο βάσει των αναγκών, δίχως διακρίσεις μεταξύ πληθυσμών που πλήττονται ή μεταξύ των ομάδων ενός και του ίδιου πληθυσμού.

⁵² **Οι πέντε αρχές λειτουργίας της ΠΒΔ της ΕΕ: 1. Άσκηση όλων των δικαιωμάτων** (νομιμότητα, οικουμενικότητα και αδιαίρετος χαρακτήρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) – Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά, αναπόσπαστα και αδιαίρετα – όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, είτε είναι οικονομικά, πολιτικά, ατομικά, πολιτιστικά ή κοινωνικά, χαίρουν ίσης αξίας και θέσης. **2. Συμμετοχή και πρόσβαση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων** – Η συμμετοχή αποτελεί βάση για την ενεργό συμμετοχή στα κοινά. Η ενεργός, ελεύθερη και ουσιαστική συμμετοχή αποτελεί τόσο μέσο όσο και αυτοσκοπό. **3. Απαγόρευση των διακρίσεων και ισότιμη πρόσβαση** – οι δραστηριότητες πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στις πιο περιθωριοποιημένες ομάδες και να αποφεύγουν να συμβάλλουν σε καθιερωμένες επαναλαμβανόμενες μορφές διακρίσεων. **4. Λογοδοσία και πρόσβαση στο κράτος δικαίου** – οι δραστηριότητες πρέπει να προωθούν προσβάσιμους, διαφανείς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς λογοδοσίας. **5. Διαφάνεια και πρόσβαση στην πληροφόρηση** – τα αναπτυξιακά προγράμματα και έργα πρέπει να χαίρουν διαφάνειας, να παρέχουν πληροφορίες σε προσβάσιμες μορφές, μεταξύ άλλων για τις περιθωριοποιημένες ομάδες.

3.3 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της πολυμερούς συνεργασίας

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει την ενεργό δέσμευσή της για θέματα απαγόρευσης των διακρίσεων και για την προστασία και προώθηση του δικαιώματος στη μη διακριτική μεταχείριση σε όλα τα πολυμερή φόρουμ στα οποία δραστηριοποιούνται η ΕΕ και τα κράτη μέλη της

- ενθαρρύνοντας τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς να ενθαρρύνουν τα κράτη να κυρώνουν και να συμμορφώνονται με τους σχετικούς διεθνείς κανόνες και τα σχετικά διεθνή πρότυπα,
- ενσωματώνοντας προβληματισμούς σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων σε ανακοινώσεις και σε ερωτήσεις στα πλαίσια διαδραστικών διαλόγων,
- στηρίζοντας το έργο των ειδικών διαδικασιών του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΣΑΔ) του ΟΗΕ και των οργάνων που συστάθηκαν δυνάμει των συνθηκών, του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, καθώς και όποιων άλλων διεθνών και περιφερειακών μηχανισμών, αρμόδιων για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- ενθαρρύνοντας τρίτες χώρες να απευθύνουν προσκλήσεις στις ειδικές διαδικασίες διεθνών οργανισμών και να δέχονται και να υλοποιούν τις συστάσεις τους,
- συμπεριλαμβάνοντας ζητήματα και συστάσεις περί απαγόρευσης των διακρίσεων στις παρεμβάσεις κατά τη διαδικασία της καθολικής περιοδικής εξέτασης (UPR) στο ΣΑΔ στη Γενεύη,
- παρουσιάζοντας ανακοινώσεις της ΕΕ πάνω σε γενικές συζητήσεις και περιπτώσεις χωρών που σχετίζονται με τις διακρίσεις στην εργασία/απασχόληση που εξετάζονται στα πλαίσια της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας και του Διοικητικού Συμβουλίου της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας,
- συμμετέχοντας ενεργά στην παρουσίαση της πολιτικής της ΕΕ και μέσω της αλληλεπίδρασης με αρμόδιους φορείς κατά τις συνεδριάσεις του ΟΑΣΕ/ODIHR για την υλοποίηση της ανθρώπινης διάστασης και άλλων φόρουμ του ΟΑΣΕ,
- συμπεριλαμβάνοντας ζητήματα απαγόρευσης των διακρίσεων σε περιπτώσεις όπου διεθνείς και περιφερειακοί οργανισμοί αναπτύσσουν μέσα και κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,

- εντοπίζοντας κράτη με παρεμφερείς αντιλήψεις, προχωρώντας σε διαπεριφερειακές συνεργασίες (π.χ. μέσω της οργάνωσης παράλληλων εκδηλώσεων), ανταλλάσσοντας ορθές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας Θετικές ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα,
- δίνοντας προσοχή στις συστάσεις που εγκρίθηκαν από αρμόδιες διεθνείς και περιφερειακές οργανώσεις και προτρέποντας τα κράτη να δέχονται και να υλοποιούν αυτές τις συστάσεις,
- μέσω της συνεργασίας με τοπικά γραφεία διεθνών οργανισμών (πχ. της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, άλλων φορέων του ΟΗΕ, της ΔΟΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΑΣΕ) για την αντιμετώπιση των διακρίσεων,
- μεριμνώντας για τη συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και εκπροσώπων ατόμων και ομάδων που υφίστανται διακρίσεις, σε παράλληλες δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε πολυμερή φόρουμ,
- συμμετέχοντας ενεργά σε μηχανισμούς και διαδικασίες του ΟΗΕ που έχουν ως αντικείμενο θέματα γενικών και ειδικών διακρίσεων όπως, μεταξύ άλλων, η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις, ο ρατσισμός και η ξеноφοβία, τα δικαιώματα ατόμων με αναπηρία, των Ρομά, τις διακρίσεις με βάση τις κάστες (εργασία και καταγωγή), τους ΛΟΑΔΔ, τα ηλικιωμένα άτομα, τους αγρότες, τους αυτόχθονες πληθυσμούς και άτομα που ανήκουν σε μειονότητες.

3.4 Αντιμετώπιση των διακρίσεων μέσω της υποστήριξης προσπαθειών της κοινωνίας των πολιτών⁵³

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2017 με θέμα «Συνεργασία της ΕΕ με την κοινωνία των πολιτών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων»,⁵⁴ το Συμβούλιο επιβεβαιώνει «ότι η στήριξη της ΕΕ στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) πρέπει να κατέχει πιο εξέχουσα θέση σε όλες τις εταιρικές σχέσεις και μια πιο στρατηγική συνεργασία με τις ΟΚΠ πρέπει να ενσωματωθεί σε όλα τα εξωτερικά μέσα και προγράμματα και σε όλους τους τομείς συνεργασίας, ιδίως στην αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ, την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας και την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ». Η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών είναι επίσης απαραίτητη στο πλαίσιο της στρατηγικής προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ⁵⁵.

Η κοινωνία των πολιτών, μεταξύ άλλων οι οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών, καθώς και οι οργανώσεις και τα θεσμικά όργανα που εκπροσωπούν πρόσωπα και ομάδες που υφίστανται διακρίσεις, έχει ζωτικό ρόλο στην προώθηση της απαγόρευσης των διακρίσεων σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Ως εκ τούτου είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλίσουμε ότι θα δοθεί προσοχή στις οργανώσεις που καταπολεμούν τις διακρίσεις και/ή εκπροσωπούν πρόσωπα και ομάδες που υφίστανται διακρίσεις στους χάρτες πορείας της κοινωνίας των πολιτών, που έχουν καταρτισθεί από την ΕΕ όπως προβλέπεται στα προαναφερθέντα συμπεράσματα του Συμβουλίου καθώς και στην σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής του 2012 και σε σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου⁵⁶.

⁵³ Ο όρος «κοινωνία των πολιτών» χρησιμοποιείται με την ευρύτερη έννοια: θεωρείται ότι περιλαμβάνει μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, θεσμικά όργανα και οντότητες εκτός κυβέρνησης και δημόσιας διοίκησης, που είναι ανεξάρτητοι από το κράτος· δραστηριοποιούνται ενεργά σε διαφορετικούς τομείς (ανθρώπινα δικαιώματα, μείωση της φτώχειας, έκτακτες ανάγκες, περιβάλλον κλπ.) Περιλαμβάνουν μη κυβερνητικές οργανώσεις, οργανώσεις βάσης, συνεταιρισμούς, συνδικάτα, επαγγελματικές ενώσεις, πανεπιστήμια, μέσα ενημέρωσης και ανεξάρτητα ιδρύματα, οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες, οργανώσεις και θεσμικά όργανα που εκπροσωπούν ιθαγενείς πληθυσμούς κλπ.

⁵⁴ Βρυξέλλες, 19 Ιουνίου 2017 (OR. en) 10279/17, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10279-2017-INIT/el/pdf>

⁵⁵ Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα «Μια στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ», Βρυξέλλες, 13 Νοεμβρίου 2017 (OR. en) 14191/17

⁵⁶ «Οι ρίζες της δημοκρατίας και της διατηρήσιμης ανάπτυξης: συνεργασία της Ευρώπης με την κοινωνία των πολιτών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, 13788/12 - COM(2012) 492 final

Στο πλαίσιο της συνεργασίας της με την κοινωνία των πολιτών, η ΕΕ θα πρέπει να διεξάγει μια συζήτηση για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων. Η διαβούλευση με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων τις οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών, θα πρέπει να γίνεται πριν ή κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού υποστηρικτικών μέτρων. Μεταξύ των μέτρων αυτών θα μπορούσαν να περιληφθούν τα ακόλουθα:

- μηνύματα πολιτικής στήριξης σε μέλη της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε κρατικό ή διεθνές επίπεδο,
- διασφάλιση συχνών δραστηριοτήτων προβολής σε αγροτικές και γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές,
- διευκόλυνση της ενημέρωσης περί διαθέσιμης χρηματοδότησης στο πλαίσιο τόσο χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ όσο και/ή άλλων σχετικών μέσων των κρατών μελών της ΕΕ,
- παροχή πληροφοριών για την κατάσταση που επικρατεί στο εσωτερικό της ΕΕ και για σχετικούς νόμους και πρακτικές στην ΕΕ.
- προώθηση της προβολής τοπικών οργανώσεων (π.χ. διεξαγωγή συζητήσεων και σεμιναρίων· στήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων, κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης και χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή κοινωνικών προγραμμάτων),
- υποστήριξη/διευκόλυνση προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα που να απευθύνονται στην κοινωνία των πολιτών,
- ενθάρρυνση προσπαθειών της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών κοινοτήτων να προβαίνουν σε αλλαγές για τον τερματισμό επιβλαβών πρακτικών που, μεταξύ άλλων, συνιστούν διάκριση εις βάρος γυναικών και κοριτσιών,
- ενθάρρυνση και υποστήριξη συνομιλιών με εθνικές και τοπικές αρχές όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων και δράσεις για την προβολή τους,
- ενθάρρυνση και υποστήριξη της ενεργού συμμετοχής σε πολυμερή φόρουμ και μηχανισμούς για γενικά και ειδικά θέματα που σχετίζονται με τις διακρίσεις όπως, μεταξύ άλλων, τις διακρίσεις βάσει θρησκείας ή πεποιθήσεων, τον ρατσισμό και την ξеноφοβία, τα ανθρώπινα δικαιώματα των ΛΟΑΔΔ, τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, τις διακρίσεις κατά των Ρομά, τις διακρίσεις λόγω κάστας (με βάση την εργασία και την καταγωγή), τους ιθαγενείς πληθυσμούς και τα πρόσωπα που ανήκουν σε μειονότητες,

- ενθάρρυνση τοπικών και διεθνών ΟΚΠ να περιλαμβάνουν πληροφορίες για την απαγόρευση των διακρίσεων στις εναλλακτικές εκθέσεις τους προς περιφερειακούς μηχανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα όργανα παρακολούθησης των συνθηκών των Ηνωμένων Εθνών, την καθολική περιοδική εξέταση από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, τους μηχανισμούς της ΔΟΕ για την εφαρμογή των προτύπων εργασίας καθώς και τον μηχανισμό εθελοντικών εθνικών αξιολογήσεων στο πλαίσιο του πολιτικού φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βιώσιμη ανάπτυξη (HLPF) των ΣΒΑ,
- ενθάρρυνση των ΟΚΠ να συμμετέχουν και να συμβάλλουν στην πρωτοβουλία «Θετικές ιστορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα»,
- πρόταση οι επισκέπτες ειδικοί εισηγητές του ΟΗΕ, μόνιμοι συντονιστές του ΟΗΕ, αποστολές εποπτείας της ΔΟΕ, ειδικοί αντιπρόσωποι της ΕΕ και αντίστοιχοι αξιωματούχοι διεθνών και περιφερειακών φορέων για τα ανθρώπινα δικαιώματα να συναντώνται με τοπικές ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται για την απαγόρευση των διακρίσεων και/ή εκπροσωπούν πρόσωπα και ομάδες που υφίστανται διακρίσεις.

4. Παρακολούθηση και επανεξέταση των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τη μη διακριτική μεταχείριση

Η Ομάδα «Ανθρώπινα Δικαιώματα» (COHOM) του Συμβουλίου θα στηρίζει την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τη μη διακριτική μεταχείριση. Η Ομάδα COHOM θα επιδιώξει τη συνεργασία άλλων ομάδων εργασίας του Συμβουλίου, όπου αρμόζει, μεταξύ άλλων της Ομάδας «Συνεργασία για την Ανάπτυξη». Θα ανταλλάσσονται απόψεις σε τακτική βάση για την εφαρμογή και επανεξέταση αυτών των κατευθυντήριων γραμμών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Διεθνή μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διεθνή μέσα (της ΔΟΕ) για την εργασία και μέσα για το ανθρωπιστικό δίκαιο που συνδέονται με την εξάλειψη των διακρίσεων

Η καθολικότητα, το αδιαίρετο, η αλληλεξάρτηση και η αλληλοσυσχέτιση που χαρακτηρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτυπώνονται στα μέσα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσα δεσμευτικά και μη. Ως εκ τούτου όλα τα μέσα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέονται με την εξάλειψη των διακρίσεων. Τα διεθνή μέσα που παρατίθενται κατωτέρω είναι όσα διατυπώνουν σαφώς την απαγόρευση διακρίσεων, διατυπώνουν τους λόγους της απαγόρευσης και/ή αντιμετωπίζουν συγκεκριμένους λόγους διακρίσεων.

Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου (UDHR, 10 Δεκεμβρίου 1948)

Σύμβαση «περί απαγορεύσεως των διακρίσεων εις την εκπαίδευσιν» (UNESCO, 1960)

Διεθνής Σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων (ICERD, 21 Δεκεμβρίου 1965)*

Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR, 16 Δεκεμβρίου 1966)*

Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα (ICESCR, 16 Δεκεμβρίου 1966)*

Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW, 18 Δεκεμβρίου 1979)*

Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (CRC, 20 Νοεμβρίου 1989)*

Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (CRPD, 13 Δεκεμβρίου 2007)

Σύμβαση «περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως» (ΔΟΕ Σύμβαση 98, Ιούλιος 1949)

Σύμβαση για τους μετανάστες εργάτες (αναθεωρητική) (ΔΟΕ Σύμβαση 97, Ιούλιος 1949)

Σύμβαση «περί ίσης αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων δι' εργασίαν ίσης αξίας» (ΔΟΕ Σύμβαση 100, Ιούνιος 1951)*

Σύμβαση για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα (ΔΟΕ Σύμβαση 111, Ιούνιος 1958)*

Σύμβαση για τις μεταναστεύσεις υπό καταχρηστικούς όρους και για την προώθηση ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης των διακινούμενων εργαζομένων (συμπληρωματικές διατάξεις) (ΔΟΕ Σύμβαση 143, Ιούνιος 1975)

Σύμβαση περί των ιθαγενών λαών και των λαών με φυλετική συγκρότηση σε ανεξάρτητες χώρες (ΔΟΕ Σύμβαση 169, Ιούνιος 1989)

Σύμβαση για την ισότητα των ευκαιριών και μεταχείρισης των εργαζομένων και των δύο φύλων: εργαζόμενοι με οικογενειακές υποχρεώσεις (ΔΟΕ Σύμβαση 156, Ιούνιος 1981)

Σύμβαση για την επαγγελματική επαναπροσαρμογή και απασχόληση των μειονεκτούντων προσώπων (ΔΟΕ, Σύμβαση 159, Ιούνιος 1983)

Σύμβαση σχετικά με την αξιοπρεπή εργασία για το οικιακό προσωπικό (ΔΟΕ Σύμβαση 189, Ιούνιος 2011)

Σύμβαση της Γενεύης (Ι) «περί βελτιώσεως της τύχης των τραυματιών και των ασθενών εις τας εν εκστρατεία ενόπλους δυνάμεις», 1949

Σύμβαση της Γενεύης (ΙΙ) «περί βελτιώσεως της τύχης των τραυματιών, ασθενών και ναυαγών των κατά θάλασσαν ενόπλων δυνάμεων», 1949

Σύμβαση της Γενεύης (ΙΙΙ) «περί μεταχειρίσεως των αιχμαλώτων πολέμου», 1949

Σύμβαση της Γενεύης (ΙV) «περί προστασίας των πολιτών εν καιρώ πολέμου», 1949.

Καθώς και τα πρόσθετα πρωτόκολλα των ως άνω συμβάσεων της Γενεύης: Πρόσθετο πρωτόκολλο Ι σχετικά με την προστασία θυμάτων διεθνών ενόπλων συγκρούσεων και πρόσθετο πρωτόκολλο ΙΙ σχετικά με την προστασία των θυμάτων από μη διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις.

Διακηρύξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ

Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου (UDHR, 10 Δεκεμβρίου 1948)

Διακήρυξη για την εξάλειψη κάθε μορφής μισαλλοδοξίας και διάκρισης με βάση τη θρησκεία ή την πίστη (ΟΗΕ, 1981)

Διακήρυξη για τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές ή εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές μειονότητες (ΟΗΕ, 1992)

Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών (ΟΗΕ, 2007)

Διακήρυξη του ΟΗΕ για τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου (ΟΗΕ, 2008)

* Αυτές οι συμβάσεις του ΟΗΕ/της ΔΟΕ θεωρούνται βασικές για τα ανθρώπινα και τα εργασιακά δικαιώματα βάσει του ΣΓΠ+ (βλ. παράρτημα VIII του κανονισμού ΕΕ αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων). Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει κατατάξει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες στις βασικές συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Πού μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες: ιστότοποι της ΕΕ, των θεσμικών οργάνων και των οργανισμών της και διεθνών και περιφερειακών οργανισμών

Στο διαδίκτυο, μεταξύ άλλων στους ιστοτόπους οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, διατίθεται ένας θησαυρός γνώσεων αναφορικά με διεθνή και περιφερειακά μέσα για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και με τις σχετικές πολιτικές, κατευθυντήριες σημειώσεις και επιχειρησιακά εργαλεία στον τομέα της απαγόρευσης των διακρίσεων. Το παρόν κεφάλαιο κάνει μια επισκόπηση των ιστοτόπων οργανισμών παρακολούθησης διεθνών και περιφερειακών συμβάσεων, παραθέτοντας πού και τί μπορεί να βρει κανείς εκεί.

Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την απαγόρευση των διακρίσεων παραπέμπουν στην ΣΕΕ και στην ΣΛΕΕ, καθώς και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε σειρά οδηγιών της ΕΕ που απαγορεύουν τις διακρίσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως θεματοφύλακας των συνθηκών της ΕΕ, διαθέτει ιστότοπο αφιερωμένο στην απαγόρευση των διακρίσεων. Οι πολιτικές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εξωτερική δράση παρατίθενται στον ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/equality/non-discrimination_en

Σχετικά με τον Χάρτη: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en

https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination_en

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (EYED): https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy_en

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) <https://fra.europa.eu/el>

Στον ιστότοπο του FRA παρατίθεται το κείμενο του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων και σχετικά εργαλεία. Επίσης, ο ιστότοπος παρέχει πληροφορίες σχετικά με έρευνες και μελέτες που διενήργησε ο FRA για συγκεκριμένα θέματα, μεταξύ άλλων μελέτες για την κατάσταση που επικρατεί εντός της ΕΕ όσον αφορά τις διακρίσεις, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών και μελετών. Πέραν τούτων, στον ιστότοπο μπορεί κάποιος να βρει και να καταφορτώσει το **Εγχειρίδιο ευρωπαϊκού δικαίου κατά των διακρίσεων** (έκδοση 2018) για την ευρωπαϊκή νομολογία που αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων.

Ηνωμένα Έθνη – Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα

www.ohchr.org

Στον ιστότοπο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα (OHCHR) υπάρχει ένα αποθετήριο των βασικών πράξεων του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα κείμενα όλων των βασικών πράξεων του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι υπογράφωντες και οι επικυρώσεις από τα κράτη, καθώς και το έργο των συναφών οργάνων που συστάθηκαν δυνάμει συνθηκών παρατίθενται στον ιστότοπο του OHCHR: www.ohchr.org. Στην τεκμηρίωση του έργου των οργάνων που συστάθηκαν δυνάμει συνθηκών περιλαμβάνονται οι εθνικές εκθέσεις, οι εναλλακτικές εκθέσεις της κοινωνίας των πολιτών, η συλλογή των εκθέσεων ανά χώρα από το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και εκθέσεις και συμπεράσματα των διαλόγων των οργάνων που συστάθηκαν δυνάμει συνθηκών με τα συμβαλλόμενα κράτη και τις γενικές συστάσεις τους. Στο ίδιο πνεύμα, η καθολική περιοδική εξέταση από το Συμβούλιο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων διαθέτει έναν ειδικό ιστότοπο στον οποίο διατίθενται ειδικές ανά χώρα πληροφορίες. Επιπλέον, υπάρχει ένας ειδικός σύνδεσμος προς μια θεματική εισαγωγή στο ζήτημα των διακρίσεων⁵⁷. Σε αυτήν περιλαμβάνονται τόσο το κανονιστικό περιεχόμενο όσο και το έργο και τα εργαλεία της OHCHR για την υποστήριξη και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

⁵⁷ <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Discrimination/Pages/discrimination.aspx>

Σύμφωνα με τη σύμβαση της UNESCO, στόχος της είναι να συμβάλλει στην ειρήνη και την ασφάλεια προωθώντας τη συνεργασία των εθνών μέσω της εκπαίδευσης, της επιστήμης και του πολιτισμού, προκειμένου να ενισχυθεί παγκοσμίως ο σεβασμός προς τη δικαιοσύνη, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που ορίζονται από τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών για τους λαούς όλου του κόσμου, χωρίς διακρίσεις με βάση τη φυλή, το φύλο, τη γλώσσα ή τη θρησκεία. Πολλοί από τους γενικούς στόχους της UNESCO υποστηρίζονται από συμβάσεις. Όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων, η Σύμβαση «περί απαγορεύσεως των διακρίσεων εις την εκπαίδευσιν» απαγορεύει κάθε διάκριση, αποκλεισμό, περιορισμό ή προτίμηση που, έχοντας ως βάση τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τα πολιτικά ή άλλα φρονήματα, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την οικονομική κατάσταση ή τη γέννηση, έχει ως στόχο ή ως αποτέλεσμα να ακυρώνει ή να αποδυναμώνει την ισότιμη μεταχείριση στην εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο της UNESCO υπάρχει διαδικασία για την εξέταση των καταγγελιών για εικαζόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους τομείς αρμοδιότητάς της, δηλαδή στην εκπαίδευση, τις επιστήμες και τον πολιτισμό.

Στον ιστότοπο της ΔΟΕ (www.ilo.org) διατηρείται ένα αποθετήριο των συμβάσεων και των πρωτοκόλλων της ΔΟΕ για θέματα εργασίας, μεταξύ άλλων μεγάλος αριθμός συμβάσεων που έχουν ως αντικείμενο, άμεσα ή έμμεσα, τις διακρίσεις στην εργασία. Σε αυτές εντάσσονται οι αποκαλούμενες βασικές ή θεμελιώδεις εργασιακές συμβάσεις και ιδίως οι συμβάσεις της ΔΟΕ για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα (Σύμβαση 111) και για την ίση αμοιβή (Σύμβαση 100). Αξίζει επίσης να σημειωθεί η Σύμβαση για τους μετανάστες εργάτες (Σύμβαση 97 αναθεωρητική), η Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζομένους (Σύμβαση 143 συμπληρωματικές διατάξεις), η Σύμβαση για τους εργαζομένους με οικογενειακές υποχρεώσεις (Σύμβαση 156), η Σύμβαση για τα μειονεκτούντα πρόσωπα (Σύμβαση 159), η Σύμβαση περί των ιθαγενών λαών και των λαών με φυλετική συγκρότηση (Σύμβαση 169) και η Σύμβαση για το οικιακό προσωπικό (Σύμβαση 189). Η ΔΟΕ έχει ένα εξειδικευμένο τμήμα για τις συνθήκες εργασίας και την ισότητα, με έναν κλάδο που ασχολείται με το φύλο, την ισότητα και τη διαφορετικότητα. Η εμπειρογνομosύνη του κλάδου αυτού στον συγκεκριμένο τομέα επικεντρώνεται σε ζητήματα σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες και μεταχείριση όλων των γυναικών και των ανδρών στον κόσμο της εργασίας και με την εξάλειψη των διακρίσεων βάσει φύλου, φυλής, εθνότητας, ιθαγένειας και αναπηρίας. Ο κλάδος παρέχει πολιτικές συμβουλές, εργαλεία, καθοδήγηση και τεχνική βοήθεια στους συμβεβλημένους μεταξύ άλλων όσον αφορά την προαγωγή χώρων εργασίας ακόμη πιο ανεκτικών στη διαφορετικότητα και τη διασφάλιση ότι οι πολιτικές, τα προγράμματα και τα θεσμικά όργανα συνεκτιμούν τη διάσταση του φύλου.⁵⁸ Επίσης, ο ΔΟΕ δημοσιεύει τακτικά εκθέσεις για τις τρέχουσες παγκόσμιες τάσεις όσον αφορά τη διαφορετικότητα στην εργασία και τη συμμόρφωση με τα διεθνή εργασιακά πρότυπα για την απαγόρευση των διακρίσεων και την ισότητα.⁵⁹

⁵⁸ Περισσότερες πληροφορίες στον σύνδεσμο <http://www.ilo.org/global/topics/equality-and-discrimination/lang--en/index.htm>

⁵⁹ Βλ. π.χ. την έκθεση για τις θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία κατά τη Διεθνή διάσκεψη εργασίας του 2017 που διατίθεται στον σύνδεσμο http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/106/reports/reports-to-the-conference/WCMS_549949/lang--en/index.htm

Περιφερειακά μέσα

Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕυ) www.coe.int

Στόχος του εν λόγω περιφερειακού οργανισμού είναι να επιτύχει μεγαλύτερη ενότητα μεταξύ των μελών του με στόχο τη διαφύλαξη και την υλοποίηση των ιδεωδών και των αρχών που αποτελούν την κοινή κληρονομιά τους καθώς και τη διευκόλυνση της οικονομικής και κοινωνικής τους προόδου. Το ΣτΕυ έχει εγκρίνει πάνω από 200 Συνθήκες στους τομείς της αρμοδιότητάς του. Εξ αυτών, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶⁰ (1950) και τα πρωτόκολλά της διατυπώνουν και καθιστούν νομικά δεσμευτικά τα δικαιώματα που καλύπτονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η Σύμβαση θέσπισε επίσης το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως το ύψιστο ευρωπαϊκό δικαστήριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων απαγορεύει τις διακρίσεις ορίζοντας τα εξής: «Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως».

Το ΣτΕυ διαθέτει και άλλα όργανα παρακολούθησης και ομάδες εμπειρογνομώνων που συνδέονται με συγκεκριμένα θέματα ή συμβάσεις. Όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων, αξίζει να αναφερθούν:

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (ECRI) και οι 16 συστάσεις γενικής πολιτικής της.
- η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) και η Ομάδα εμπειρογνομώνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (GREVIO).
- ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης
- ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες
- η Σύμβαση-πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων

⁶⁰ Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών

Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) www.osce.org

Ο ΟΑΣΕ έχει μια συνολική προσέγγιση όσον αφορά την ασφάλεια, προσέγγιση που καλύπτει πολιτικοστρατιωτικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και ανθρώπινες πτυχές. Ως εκ τούτου καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προβληματισμών που σχετίζονται με θέματα ασφάλειας, μεταξύ άλλων θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μειονοτήτων μεταξύ άλλων για τους Ρομά και τους Σίντι, ανεκτικότητας, απαγόρευσης των διακρίσεων και ισότητας των φύλων. Το **Γραφείο του ΟΑΣΕ για τους δημοκρατικούς θεσμούς και τα ανθρώπινα δικαιώματα** παρέχει υποστήριξη, συνδρομή και εμπειρογνωμοσύνη στα συμμετέχοντα κράτη και στην κοινωνία των πολιτών για την προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανεκτικότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Το Γραφείο εκτελεί προγράμματα κατάρτισης για υπαλλήλους της κεντρικής διοίκησης και των αρχών επιβολής του νόμου καθώς και για μη κυβερνητικούς οργανισμούς αναφορικά με τρόπους υπεράσπισης, προώθησης και παρακολούθησης του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Και τα 57 συμμετέχοντα κράτη χαίρουν ισότιμης μεταχείρισης, ενώ οι αποφάσεις λαμβάνονται συναινετικά σε πολιτική, αλλά όχι νομικά δεσμευτική, βάση.

Αφρικανική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου και των λαών (ACHPR)

www.achpr.org

Ο Αφρικανικός Χάρτης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των λαών που εγκρίθηκε από την Οργάνωση Αφρικανικής Ενότητας (Αφρικανική Ένωση) το 1981 κατοχυρώνει την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων στο άρθρο 2. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι κάθε άνθρωπος δικαιούται να απολαμβάνει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζει και εγγυάται ο Χάρτης αυτός, χωρίς κανενός είδους διάκριση, όπως με βάση τη φυλή, την εθνοτική ομάδα, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τα πολιτικά ή άλλα φρονήματα, την εθνική και κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση και άλλα χαρακτηριστικά.

Ο Χάρτης θέσπισε επίσης την Αφρικανική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου και των λαών. Η εντολή της επιτροπής αυτής συμπληρώνεται από το Αφρικανικό Δικαστήριο δικαιωμάτων του ανθρώπου και των λαών που θεσπίστηκε το 1998.

Η επιτροπή καθόρισε επίσης ειδικούς απεσταλμένους, ομάδες εργασίας και επιτροπή, με αντικείμενο ομάδες που υφίστανται συχνά διακρίσεις όπως

- δικαιώματα των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες
- δικαιώματα των γυναικών
- προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων που ζουν με τον ιό HIV και όσων διατρέχουν κίνδυνο να προσβληθούν από τον HIV, είναι ευάλωτοι σε αυτόν ή έχουν προσβληθεί από αυτόν
- πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, μετανάστες και εσωτερικά εκτοπισθέντες
- υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- ιθαγενείς πληθυσμοί/κοινότητες στην Αφρική

Διαμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (IACHR) www.oas.org/en/iachr/

Η IACHR είναι ένα κεντρικό και αυτόνομο όργανο του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΚ) με αποστολή να προωθεί και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα στην αμερικανική ήπειρο. Έχει επτά ανεξάρτητα μέλη που υπηρετούν υπό την προσωπική τους ιδιότητα. Η επιτροπή, που δημιουργήθηκε από τον ΟΑΚ το 1959, έχει την έδρα της στην Ουάσινγκτον (Washington D.C.). Μαζί με το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων («το Δικαστήριο»), που θεσπίστηκε το 1979, η επιτροπή είναι ένα από τα θεσμικά όργανα του διαμερικανικού συστήματος προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων («IAHRS»).

Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων κατοχυρώνεται στην Αμερικανική Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η σύμβαση αυτή ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη της δεσμεύονται να σέβονται τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται σε αυτήν και να διασφαλίζουν σε όλα τα πρόσωπα που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους ελεύθερη και πλήρη άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών, χωρίς καμία διάκριση για λόγους φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων φρονημάτων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, οικονομικής κατάστασης, γέννησης ή άλλης κοινωνικής κατάστασης.

Οι λόγοι για τους οποίους γίνονται διακρίσεις αναπτύχθηκαν περαιτέρω με την έγκριση, το 2013, της Σύμβασης έναντι κάθε μορφής διάκρισης και μισαλλοδοξίας και της Σύμβασης κατά του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων και σχετικών μορφών μισαλλοδοξίας.

Η δεύτερη από αυτές καλύπτει τη φυλή, το χρώμα, την προέλευση και την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, ενώ η πρώτη καλύπτει τις διακρίσεις που βασίζονται στην εθνικότητα· στην ηλικία· στο φύλο· στον σεξουαλικό προσανατολισμό· στην ταυτότητα και στην έκφραση του φύλου· στη γλώσσα· στη θρησκεία· στην πολιτιστική ταυτότητα· στα πολιτικά ή άλλα φρονήματα κάθε είδους· στην κοινωνική προέλευση· στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση· στο επίπεδο εκπαίδευσης· στο καθεστώς μετανάστη, πρόσφυγα, επαναπατρισθέντα, ανιθαγενούς ή εσωτερικά εκτοπισθέντα· στην αναπηρία· στα γενετικά γνωρίσματα· σε ψυχική ή σωματική πάθηση, μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις μολυσματικών/μεταδοτικών ασθενειών και ψυχολογικών παθήσεων που επιφέρουν αναπηρία· ή σε οποιαδήποτε άλλη πάθηση.

Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων διατυπώνεται περαιτέρω σε άλλες συμβάσεις και διακηρύξεις για συγκεκριμένες ομάδες:

- στη Σύμβαση για την πρόληψη, την τιμωρία και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών
- στη Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων εις βάρος των ανθρώπων με αναπηρία
- στη Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ηλικιωμένων
- στην Αμερικανική διακήρυξη των δικαιωμάτων των αυτόχθονων λαών

Άλλα περιφερειακά μέσα

Σύνδεσμος των Αραβικών Κρατών (ΣΑΚ) www.lasportal.org⁶¹

Ο Αραβικός Χάρτης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που εγκρίθηκε το 2004, προβλέπει, στο άρθρο 3.1: Κάθε κράτος συμβαλλόμενο στον Χάρτη αυτόν δεσμεύεται ότι θα διασφαλίσει, για όλους τους ανθρώπους που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, το δικαίωμα να απολαμβάνουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που περιλαμβάνονται σε αυτόν, χωρίς διάκριση για λόγους φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκευτικών πεποιθήσεων, γνώμης, σκέψης, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, πλούτου, γέννησης ή σωματικής ή ψυχικής αναπηρίας.

Σημειωτέον ότι για τον Αραβικό Χάρτη των δικαιωμάτων του ανθρώπου έχει ειπωθεί, μεταξύ άλλων από την πρώην Ύπατο Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κα Louise Arbour, ότι δεν είναι απόλυτα συμβατός με τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ειδικότερα όσον αφορά τα δικαιώματα του παιδιού και των γυναικών, καθώς και την εξίσωση του σιωνισμού με τον ρατσισμό.

⁶¹ Σημειωτέον ότι μεγάλο μέρος του περιεχομένου του εν λόγω ιστοτόπου είναι διαθέσιμο μόνο στην αραβική γλώσσα.

Ο ΣΑΚ έχει θεσπίσει τη **μόνιμη αραβική επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα**. Η επιτροπή, που δεν διαθέτει μηχανισμό παρακολούθησης ή υποβολής καταγγελιών, είναι αρμόδια για

- τη θέσπιση κανόνων συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- τη διαμόρφωση της αραβικής θέσης για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο,
- την κατάρτιση συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που θα παραπεμφθούν στο Συμβούλιο των υπουργών του Αραβικού Συνδέσμου προς έγκριση,
- τη μελέτη των αραβικών συμφωνιών που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα προκειμένου να γνωμοδοτήσει για τη συμβατότητά τους με τις αρχές και τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- την προώθηση της εφαρμογής των συνθηκών και των συστάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα,
- την κατάρτιση συστάσεων για οποιοδήποτε θέμα αφορά ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν παραπεμφθεί στη μόνιμη επιτροπή από το συμβούλιο ή τη γενική γραμματεία του Αραβικού Συνδέσμου ή οποιοδήποτε από τα κράτη μέλη,
- την προώθηση της συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα.

ASEAN⁶² www.humanrightsinasean.info

Η **Διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων** του ASEAN, που εγκρίθηκε το 2012, ορίζει στη γενική αρχή 2 ότι «κάθε άνθρωπος είναι φορέας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που ορίζει η παρούσα διακήρυξη, χωρίς κανενός είδους διάκριση, όπως με βάση τη φυλή, το φύλο, την ηλικία, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τα πολιτικά ή άλλα φρονήματα, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την οικονομική κατάσταση, τη γέννηση, την αναπηρία ή άλλα χαρακτηριστικά».

Η Διακυβερνητική επιτροπή του ASEAN για τα ανθρώπινα δικαιώματα (AICHR) είναι ένα περιφερειακό θεσμικό όργανο του ASEAN για τα ανθρώπινα δικαιώματα που θεσπίστηκε το 2009.

⁶² Σύνδεσμος κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας

Η εντολή της επιτροπής είναι:

- να αναπτύσσει στρατηγικές για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών
- να καταρτίσει μια Διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ASEAN
- να τονώσει την ευαισθητοποίηση του κοινού για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της εκπαίδευσης, της έρευνας και της διάχυσης της πληροφόρησης
- να αναλάβει δραστηριότητες οικοδόμησης ικανοτήτων για την αποτελεσματική εφαρμογή των υποχρεώσεων των κρατών μελών του ASEAN οι οποίες απορρέουν από διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των πράξεων του ASEAN που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα
- να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη του ASEAN να επικυρώσουν διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- να παρέχει στον ASEAN συμβουλευτικές υπηρεσίες και τεχνική βοήθεια για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μετά από σχετική αίτηση
- να συμμετέχει σε διάλογο και διαβούλευση με άλλους φορείς του ASEAN και οντότητες συνδεδεμένες με τον ASEAN, μεταξύ άλλων οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς
- να λαμβάνει πληροφορίες από κράτη μέλη του ASEAN για την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- να αναπτύσσει κοινές προσεγγίσεις και θέσεις για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν ενδιαφέρον για τον ASEAN
- να καταρτίζει θεματικές μελέτες για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- να επιτελεί οποιοδήποτε άλλο καθήκον της ανατεθεί κατά τη σύνοδο υπουργών Εξωτερικών του ASEAN

Στην εντολή της AICHR δεν προβλεπόταν ότι αυτή θα συνιστά έναν μηχανισμό παρακολούθησης ή υποβολής καταγγελιών. Ωστόσο, τα τελευταία έτη, έχει αναπτυχθεί μια πρακτική που επιτρέπει στην AICHR να λαμβάνει ενημερώσεις και καταγγελίες. Δεδομένου ότι οι συζητήσεις σχετικά με καταγγελίες λαμβάνουν χώρα σε συναντήσεις κεκλεισμένων των θυρών, δεν μπορούμε να ξέρουμε με βεβαιότητα εάν και ποιες υποθέσεις έχουν συζητηθεί στην AICHR. Η AICHR δεν έχει ακόμη αναλάβει καμία δράση δημοσίως για να επιλύσει κάποιο πρόβλημα ή καταγγελία σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.